

Sikkerhetssystem for

HANGGLIDING, PARAGLIDING OG SPEEDGLIDING

Revisjon 8.3 gyldig fra 07.05.2025

FORORD

Sikkerhetssystem for hanggliding, paragliding og speedgliding oppfyller kravene til sikkerhetssystem i forskrift 5. januar 2010 nr. 1 om bruk av hangglider og paraglider [BSL D 4-7] § 4.

Sikkerhetssystemet inneholder følgende:

- a) plan for utdanning av utøvere av hanggliding og paragliding og opprettholdelse av deres kunnskaper og ferdigheter, herunder utstedelse av kompetansebevis,
- b) materiellreglement, innbefattet krav til konstruksjon og vedlikehold av hangglidere, paraglidere og nødvendig tilleggsutstyr,
- c) operative bestemmelser for de forskjellige arter av hanggliding og paragliding,
- d) medisinske minstekrav til utøvere,
- e) system for rapportering av avvik fra pkt. a) t.o.m. d) ovenfor til organisasjon, og
- f) organisering som sikrer utvikling og etterlevelse av pkt. a) t.o.m. e) ovenfor.

Planen for utdanning av utøvere (utdanningsprogrammene) er del av sikkerhetssystemet og følger som vedlegg til dette.

Sikkerhetssystem for hanggliding, paragliding og speedgliding skal bidra til at aktivitetene utøves på en trygg måte.

NLFs generalsekretær skal ivareta forbundets daglige forpliktelser overfor luftfartsmyndighetene når det angår sikkerhetssystemet.¹ Generalsekretæren kan delegere til fagutvalg innen hang-, para- og speedgliderseksjonen å ivareta den daglige utøvelsen av bestemmelsene i sikkerhetssystemet.

Gjeldende versjon av *Sikkerhetssystem for hanggliding, paragliding og speedgliding* er til enhver tid tilgjengelig på følgende Web-adresse:

<http://www.nlf.no/hgpg/>

¹ NLFs styreinstruks og delegasjonsreglement kap. 7.

REVISJONSLISTE

Ved alle nye revisjoner skal sikkerhetssystemet oppdateres og revisjonslisten signeres.
Det signeres for at sikkerhetssystemet er oppdatert og komplett i henhold til kontrollisten for den gyldige revisjon.

Revisjon	Revisjonsdato	Gyldig fra dato	Utført	Kontrollert	Godkjent
4	01.07.2003	01.06.2003	HP / NLF		
5	08.03.2005	15.04.2005	HP / NLF		
6	07.12.2009	01.01.2010	HP / NLF		
6.1	04.03.2010	15.03.2010	HP / NLF		
6.2	01.03.2013	01.03.2013	HP / NLF		
7.0	12.06.2017	12.12.2017	NLF / HPS		
7.1	21.12.2020	21.12.2020	NLF / HPS		
8	23.11.2021	29.11.2021	TES	TN	JEL
8.1	06.04.2022	15.04.2022	TES	TN	JEL
8.2	05.07.2023	11.09.2023	TN	JES	JEL
8.3	01.04.2025	07.05.2025	TN	TN	JT

REVISJONSOVERSIKT:

Revisjon 6.0 kom 1.1.2010 og den var kraftig forandret fra revisjon 5. Revisjon 6 var laget som et sikkerhetssystem mens versjon 5 var laget som en håndbok. Et sikkerhetssystem blir beskrevet i kapittel 1.

Allerede 15.3.2010 kom revisjon 6.1.

Seksjonens sikkerhetssystem har vært ute på høring hos våre klubber og en del forandringer har blitt gjort.

Revisjon 6.2 kom 1.3.2013 og hadde en del forandringer.

Revisjon 7.0 kom 12.12.2017 og inneholder en del viktige forandringer samt at det var mye feilretting og omskriving slik at regleverksutvalget mente denne var så forandret at man valgte å gå til Revisjon 7 når man satte navn på denne revisjonen. Speedflying (SPG) er inkludert som en ny delsport i revisjonen.

Revisjon 7.1 kom 21.12.2020 og er endret slik at frister for fornyelse samsvarer med gjeldende praksis.

Revisjon 8: Omarbeidet som del av arbeidet med revisjon og deling av utdanningsprogrammet. Det er gjort en del forenklinger, omredigering og redaksjonelle/språklige endringer for å lette bruken av regelverket. I tillegg er det gjort noen forandringer, blant annet:

- Forordet er endret for å sikre bedre samsvar med forskriften og NLFs interne regelverk.
- Aktive lenker er fjernet, for å lette administrasjon av dokumentene.
- Referanser til spesifikke verktøy (så som Min Idrett, Flightlog, veiledninger etc) er fjernet og erstattet med generelle betegnelser. Dette for å ikke låse oss til spesifikke verktøy.
- Referanser til SERA er inntatt for å tydeliggjøre at og hvordan lufttrafikkreglene påvirker hang-, para- og speedgliding.

Kapittel 2 Organisasjon

- Nåværende faglig ledergruppe skifter navn til fagutvalget. Nåværende fagutvalget skifter navn til fagressursgruppen. Nåværende sikkerhetsutvalg, utdanningsutvalg og regelverksutvalg opphører. Deres tidligere oppgaver overtas av fagutvalget.

Kapittel 3 Operative bestemmelser

- Krav for å oppnå spesifikke kompetansebevis er flyttet til utdanningsprogrammene.
- Kapittelet om uregelmessigheter og mislighold er byttet ut med NLFs felles regler om brudd på luftfartsbestemmelser.
- Rettigheter til bruk av vingetypene hangglider, paraglider, minivinge og speedglider er spesifisert.
- Liste over tillatte SPG-vinger utgår (ref punkt 3.11.1 i SS rev 7.1) og erstattes med vingetyper i kapittel 5.2.2.

Kapittel 4 Utdanning

- Utdanningsprogrammene er omarbeidet og delt i fire (UP-PG, UP-HG, UP-SPG, UP-PPG), Utdanningsprogrammene er del av regelverket. Det er lagt særlig vekt på krav til luftvett og ferdigheter.
- Instruktørutdannelsen er flyttet til utdanningsprogrammene.

Kapittel 5 Tekniske bestemmelser

- Vingetypene paraglider, minivinge og speedglider er definert.

Definisjonssamling

- Oppdatert med relevante definisjoner og forkortelser.
- Elevstart erstatter det tidligere mellomstadiebakke. Krav til 250 m høydeforskjell er erstattet med en mer funksjonell definisjon.

Rev 8.1 Noen rettelser og presiseringer etter den store revisjon 8:

- 1.4 Inkludert beskyttelse av etablerte rettigheter
- 3.1.3 Presiseringer ved fornyelse av kompetansebevis
- 3.1.4 Presiseringer ved fornyelse av kompetansebevis
- 3.8.5 Presiseringer for bruk av erklæringskjema ved tandemflyging
- 3.10.4 Minstehøyde med speedglider flyttet til 3.12.4
- 5.3.2 Forenklet beskrivelse av bestemmelse for bruk av ryggbeskyttelse

Rev 8.2 Noen rettelser og presiseringer

- 3.1.4 Egenfornyelse av PHG var utelatt i 8.1
Presisering av fornyelseskrav for PPG/PHG
Presisering av fornyelseskrav for faglige ledere
- 3.2.4 Utenlandske studenter som studerer ved norske studiesteder kan fly inntil 1 år som gjesteutøver.
- 3.5.3 SPG lagt til
- 5.2.2 Presisering av mål for flatemål for SPG
- 5.3.4 Tillegg for trening i kast av nødskjerm
- 5.3.5 Nytt punkt om fallskjermreserve

Rev. 8.3 Endringer som følge av at luftsportsområder er avviklet og delvis erstattet av fareområder – de mest omfattende er:

- 1 Klargjøring av at det kan gjelde særlige unntak fra SERA fastsatt i sikkerhetssystemet²
- 1 Satt inn kortnavn til forordning (EU) nr. 923/2012 (SERA-forordningen) i fotnote
- 1.1.2 Satt inn referanse til forskrift om luftromsorganisering (BSL G 4-1)
- 3.2.3 Tillegg om vinger med kiterisere
- 3.3 Satt inn referanse til transponderpåbudssone (TMZ)
- 3.3.4 Beskrivelse av luftrom klargjort og supplert med tekst om transponderpåbudssone
- 3.3.5 Punktet er tilpasset fareområder og lokale avtaler³ etter endring av BSL G 4-1
- 3.9.6 Satt inn referanse til 3.3.4 og 3.3.5
- 5.2.2. Tillegg om vinger med kiterisere
- 5.3.4 og 5.3.5 Tekstendringer
- 5.4.5 Vektbegrensning for PPG innført

Komplett revisjonsoversikt finnes på nlf.no

² BSL D 4-7 § 7 andre ledd bokstav c.

³ BSL G 4-1 §§ 11 og 18.

1	INTRODUKSJON	8
1.1	Sikkerhetssystemet.....	8
1.2	Hang-, para- og speedgliderseksjonens funksjon.....	9
1.3	Dispensasjoner	9
1.4	Beskyttelse av etablerte rettigheter.....	9
2	ORGANISASJON	10
2.1	Hang-, para- og speedgliderseksjonen	10
2.2	Seksjonsrådet	11
2.3	Faglige utvalg.....	11
2.4	Klubbene.....	13
2.5	Årlig revisjon av klubbene	14
2.6	Organisasjonskart NLF/HPS	16
3	OPERATIVE BESTEMMELSER.....	17
3.1	Krav til utøvere	17
3.2	Utøveres rettigheter	21
3.3	Flysted.....	22
3.4	Flyforhold.....	24
3.5	Generelt for flyging.....	25
3.6	Dropp fra hang-/ paraglider eller andre flygende innretninger og luftfartøy.....	26
3.7	Opptrekk og oppslep av hang- eller paraglider	26
3.8	Tandemflyging med hang-, para- eller speedglider.....	28
3.9	Motorisert hang- og paragliding.....	30
3.10	Akroflyging med paraglider	31
3.11	Akroflyging med hangglider.....	32
3.12	Speedgliding	32
3.13	Oppvisningsflyging.....	33
4	UTDANNING	34
4.1	Klubben og undervisningen	34
4.2	Krav til deltagere på grunnkurs	35
4.3	Teoretiske og praktiske prøver.....	36
5	TEKNISKE BESTEMMELSER	37
5.1	Ansvar	37
5.2	Vingetyper	37
5.3	Hang-, para- og speedglidere	38

5.4	Motoriserte hang- og paraglidere	39
6	FLYTRYGGING	41
6.1	Handlingsplan ved ulykker.....	41
6.2	Varslingsplan ved ulykker	41
6.3	Innsamling av erfaringsdata	41
6.4	Analyse, systematisering og arkivering	42
6.5	Tilbakemelding til utøvermiljøet	42
6.6	Revidere regelverk på grunnlag av erfaringer	42
6.7	Undersøkelseskommisjon.....	43
6.8	Handlingsplan for undersøkelseskommisjon.....	43
6.9	Oppdateringsseminarer.....	44
6.10	Spesielle flytryggingstiltak	45
6.11	Kommunikasjon mellom seksjon og klubber.....	45
7	DEFINISJONSSAMLING	46
7.1	Definisjoner	46
7.2	Forkortelser for kompetansebevis	48

1 INTRODUKSJON

All bruk av hangglider, paraglider og speedglider i Norge skal skje i henhold til forskrift 5. januar 2010 nr. 1 om bruk av hangglider og paraglider [BSL D 4-7]. Forskrift 14. desember 2016 nr. 1578 om lufttrafikkregler og operative prosedyrer [BSL F 1-1], herunder lufttrafikkreglene i vedlegg til forordning (EU) nr. 923/2012 (SERA-forordningen – «standardised European rules of the air») med nasjonale tilpasninger, gjelder for bruk av hangglider, paraglider og speedglider i Norge, med mindre annet framkommer av sikkerhetssystemet. For umotoriserte innretninger, gjelder særbestemmelsene i SERA for seilfly («sailplane»)⁴.

1.1 Sikkerhetssystemet

1.1.1 Definisjon

Med sikkerhetssystem menes et samlet og helhetlig system for de ulike luftsportsaktivitetene i NLF. Systemet skal være grunnlaget for utøvelsen av de ulike aktivitetene, og all aktivitet skal skje i samsvar med dette. Sikkerhetssystemet består av dette dokumentet samt utdanningsprogrammene for hanggliding, paragliding, motorisert paragliding og speedgliding.

Ansvarlig for sikkerhetssystemet er NLFs generalsekretær.

1.1.2 Overordnede referanser

Sikkerhetssystemet er basert på bestemmelser som er relevante for aktivitet med hang-, para- og speedglider i følgende lover, forskrifter og retningslinjer:

- Lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven)
- Forskrift 5. januar 2010 nr. 1 om bruk av hangglider og paraglider [BSL D 4-7]
- Forskrift 14. desember 2016 nr. 1578 om lufttrafikkregler og operative prosedyrer [BSL F 1-1]
- Forskrift 14. desember 2021 nr. 3530 om luftromsorganisering [BSL G 4–1]
- Andre relevante luftfartsforskrifter, herunder andre forskrifter i serien *bestemmelser om sivil luftfart (BSL)*
- Lov for Norges Idrettsforbund (NIF)
- [Lov for Norges Luftsportforbund \(NLF\)](#)
- [Styreinstruks og delegasjonsreglement for NLF](#)
- [NLF-håndbok](#)
- [NLFs kvalitetshåndbok](#)

Lenke til aktuelle dokumenter finnes på www.nlf.no

1.1.3 Krav til sikkerhetssystem

NLFs *Sikkerhetssystem for hanggliding, paragliding og speedgliding* skal være godkjent av Luftfartstilsynet og skal i henhold til BSL D 4-7 bestå av:

- a) plan for utdanning av utøvere av hanggliding og paragliding og opprettholdelse av deres kunnskaper og ferdigheter, herunder utstedelse av kompetansebevis,
- b) materiellreglement, innbefattet krav til konstruksjon og vedlikehold av hangglidere, paraglidere og nødvendig tilleggsutstyr,
- c) operative bestemmelser for de forskjellige arter av hanggliding og paragliding,
- d) medisinske minstekrav til utøvere,
- e) system for rapportering av avvik fra pkt. a) t.o.m. d) ovenfor til organisasjon, og

⁴ Forordning (EU) nr. 923/2012 (SERA-forordningen) artikkel 1 nr. 117.

- f) organisering som sikrer utvikling og etterlevelse av pkt. a) t.o.m. e) ovenfor.

Luftfartstilsynet kan sette vilkår for godkjenning av sikkerhetssystem, herunder tidsbegrense godkjenning og rett til å pålegge endringer av sikkerhetssystemet.

1.2 Hang-, para- og speedgliderseksjonens funksjon

Gjennom sikkerhetssystemet setter Norges Luftsportforbund hang-, para- og speedgliderseksjonen rammene for klubbens og medlemmenes daglige og operative gjennomføring av de luftsportsrelaterte aktivitetene.

Oppgavene er delt mellom politiske og faglige funksjoner.

1.2.1 Det valgte seksjonsrådet

Det politisk valgte styret skal fremme klubbens sak for at virksomheten kan drives på en enklest og mest mulig ubyråkratisk måte innenfor sikkerhetsmessig forsvarlige rammer.

Det vises til Lov for Norges Luftsportforbund, samt andre relevante dokumenter for de politiske nivåer i NLF.

1.2.2 Fagutvalg

Seksjonsrådet oppnevner fagutvalg, som er beskrevet i kapittel 2 Organisasjon.

1.3 Dispensasjoner

Søknad om dispensasjon fra sikkerhetssystemet skal sendes fagsjef i Norges Luftsportforbund hang-, para- og speedgliderseksjonen via klubbens faglige leder.

Dispensasjoner som ikke er beskrevet i sikkerhetssystemet forutsetter at NLF får særskilt forutgående godkjenning av Luftfartstilsynet, jf. BSL D 4-7 § 11.

1.4 Beskyttelse av etablerte rettigheter

Utøvere som har hatt en rettighet under den tidligere revisjonen av disse dokumentene (sikkerhetssystemet inkludert utdanningsprogrammene) vil beholde denne rettigheten.

Disse tilfellene er:

Rettighet til å fly minivinge – Se 3.2.3

Rettighet til å fotstarte – Se utdanningsprogrammet for speedgliding 2.6

Rettighet til å fly vinger under 9 m² for innehaver av SPG4 - Se utdanningsprogrammet for speedgliding 4.7

2 ORGANISASJON

2.1 Hang-, para- og speedgliderseksjonen

Hang-, para- og speedgliderseksjonen, heretter kalt NLF/HPS, organiserer idrettene hanggliding, paragliding og speedgliding i tråd med sitt godkjente sikkerhetssystem.

NLF/HPS består av klubber som er medlemmer av NLF og som praktiserer samme idrett. Seksjonen er underlagt luftsportstinget og luftsportsstyrets instruksjonsmyndighet.

2.1.1 Fagsjef

NLF/HPS fagsjef har det faglige ansvar for seksjonens aktiviteter og rapporterer til NLFs Generalsekretær, som har helhetsansvaret for sikkerhetssystemet overfor myndighetene. Fagsjefen skal utøve sin myndighet i samråd med det sittende seksjonsstyret og de oppnevnte utvalg.

Fagsjefens ansvar omfatter:

- Gjennomføring av seksjonens forpliktelser i henhold til NLFs *Sikkerhetssystem for hanggliding, paragliding og speedgliding*.
- Sørge for at sikkerhetssystemet til enhver tid er godkjent av Luftfartstilsynet.
- Etablering, oppfølging og ajourhold av nødvendig supplerende prosedyrer innenfor de rammer som er fastlagt av myndighetene.
- Etablering og utvikling av konkrete flysikkerhetstiltak.
- Etablering og kontinuerlig forbedring av kvalitetsvesentlige prosedyrer og instruksverk for flyging i Norge, konkretisert gjennom sikkerhetssystemet.
- Gjennom definerte rapporteringsrutiner og prosedyrer, overvåke at gjennomføring av alle aktiviteter skjer i henhold til gjeldende regelverk.
- Behandle bekymringsmeldinger fra medlemmene i samråd med berørte utvalg.
- Ved registrering av avvik fra beskrevne rutiner og prosedyrer, iverksette nødvendige korrigerende tiltak. Ved avvik som vurderes å ha direkte innflytelse på flysikkerhet, kan det pålegges stans av aktivitet inntil nødvendig saksavklaring foreligger, i samråd med seksjonsledelse og fagpersonell.
- Overvåke at planer, beslutninger og tiltak i den politisk/administrative organisasjon ikke er i konflikt med regelverk, bestemmelser eller nødvendige sikkerhetsmessige marginer.
- Sørge for at endringer i relevante publikasjoner og annen viktig informasjon gjøres kjent for klubbene (BSL og andre forskrifter, sikkerhetssystem, utdanningsprogrammer, sikkerhetsanalyser mv.)

2.1.2 Avdelingssjef

NLF/HPS avdelingssjef dekker de funksjoner og oppgaver som seksjonen har, både de politiske og administrative som ikke går inn under fagsjefens oppgaver. Fagsjefen kan også inneha funksjonen som avdelingssjef dersom dette er formålstjenlig.

Avdelingssjefen har følgende ansvar i den politisk/administrative organisasjonsstruktur:

- Ivareta den daglige drift av NLF/HPS
- Utarbeide beslutningsunderlag og planer for seksjonsrådet
- Forestå økonomiplanlegging og styring i seksjonen
- Fungere som sekretær i seksjonsrådets møtevirksomhet

2.2 Seksjonsrådet

Seksjonsrådet velges av seksjonsmøtet som avholdes annethvert år og er seksjonens øverste myndighet. Det består av leder, nestleder, det antall styremedlemmer og eventuelt varamedlem, slik som seksjonsmøtet bestemmer innenfor rammene av lov for NLF.

Seksjonsrådet har det luftsportfaglige ansvaret for de idretter som organiseres under seksjonen. Seksjonsstyrene avgjør spørsmål relatert til opplæring, trening, konkurranser, samlinger, uttak mv, jf. NLFs lov § 15H og NLFs konkurransereglement. Nærmere bestemmelser om seksjonsrådets oppgaver finnes i NLFs lov samt NLFs styreinstruks og delegasjonsreglement kapittel 6.

Seksjonsrådet kan i henhold til NLFs Styreinstruks og delegasjonsreglement delegere arbeidsoppgaver og myndighet til et arbeidsutvalg som består av fagsjefen, leder og nestleder. Vedtak i arbeidsutvalget må være enstemmige, ellers må de behandles av styret.

2.3 Faglige utvalg

De faglige utvalgene fungerer som rådgivende organ for HPS-styret og fagsjefen.

I spørsmål som berøres av forskriftene, er seksjonens relevante fagpersonell aktive premissgivere for seksjonens faglige og funksjonelle aktiviteter og rapporterer i denne sammenheng til de ansvarlige myndigheter via generalsekretæren i NLF.

Styret utpeker medlemmer av faglige utvalg basert på deres faglige kompetanse i samråd med fagsjefen. Utvalgene fungerer i to år fra årsskiftet etter seksjonsmøtet for å sikre kontinuitet.

Sammensetning av HPS-styret og utvalg med navn på de som bekler de ulike funksjonene er listet opp på nlf.no/HPS-seksjonen under [Kontakt oss](#).

2.3.1 Fagutvalget

Seksjonsrådet oppnevner fagutvalget, med leder og 2-3 medlemmer. I tillegg deltar fagsjefen i fagutvalget som likeverdig faglig medlem. Fagutvalget skal være sammensatt slik at kvalifikasjoner innen regelverk, utdanning og operasjon/sikkerhet er dekket.

Fagutvalgets oppgaver omfatter:

Ansvar for all utdanning i seksjonen. Dette inkluderer:

- kurs for å utdanne nye instruktører,
- kurs/seminarer for å vedlikeholde instruktørenes kunnskap,
- kurs/seminarer for klubbens faglige ledere og andre kurs/seminarer ved behov,
- å sørge for at det finnes oppdaterte utdanningssystem for alle sportslige grener som sorterer under seksjonen.

Fremme flysikkerhet innenfor hang-, para- og speedgliding. Dette inkluderer:

- å initiere sikkerhetsaksjoner på landsbasis i henhold til trender og behov,
- å behandle rapporter om ulykker, uhell og næruhell og videre bearbeide og analysere disse for distribusjon til klubber og medlemmer,
- å sørge for utdanning og oppdatering av klubbens faglige ledere i sikkerhetssaker,
- å foreslå undersøkelseskommisjon ved alvorlige hendelser.

Foreslå og utarbeide revisjon av sikkerhetssystemets kapittel 3, 4, 5 og 6 når dette anses påkrevd, etter retningslinjer gitt av NLFs generalsekretær.

Saksforberede vedtak i disiplinær- dispensasjonssaker, etter utredning av saken fra fagsjefen iht. sikkerhetssystemets kapittel 3.1.6 og 3.1.7, og NLFs bestemmelser om saksbehandling og klagebehandling. Endelig vedtak treffes av generalsekretæren eller den han bemyndiger.

Det utarbeides en årlig arbeidsplan for fagutvalgets oppgaver. Arbeidsplanen fastsettes etter dialog med styret, normalt på seksjonens årlige strategimøte. Fagutvalget kan justere arbeidsplanen i løpet av året, dersom situasjonen krever det.

Fagutvalget skal holde seksjonsrådet løpende orientert om arbeidet i utvalget.

Oppstår det en situasjon der HPS-seksjonen står uten fagsjef, kan generalsekretæren i samråd med seksjonsrådet utpeke en person i fagutvalget til å overta fullmaktene inntil ny permanent eller midlertidig fagsjef er utnevnt/ansatt.

2.3.2 Fagressursgruppen

Fagressursgruppen er fagutvalgets rådgivere som skal bistå fagutvalget og fagsjefen med utvikling av utdanning, regelverk og operasjon/sikkerhet. Styret utnevner leder av fagressursgruppen fra sittende medlemmer av fagutvalget. Faste eller midlertidige medlemmer i fagressursgruppen utnevnes av styret i samråd med leder av fagressursgruppen og fagsjefen. Alle sportslige grener i seksjonen bør være representert med kvalifiserte personer i fagutvalget eller fagressursgruppen.

Fagressursgruppen utfører oppgaver på oppdrag fra fagutvalget, fortrinnsvis gjennom fagutvalgets årlig fastsatte arbeidsplan. Arbeidsform kan variere ut fra oppgavenes karakter, og avtales mellom fagutvalget og fagressursgruppen.

2.3.3 Konkurranseutvalg

I hver av våre grener hvor det utøves konkurransevirkosomhet blir det av styret HPS utnevnt et konkurranseutvalg (KU), for eksempel utvalg for paragliding distanse (KUPGXC), paragliding akro (KUPGAkro), hanggliding distanse (KUHG), speedgliding (KUSPG), flyging med motor (KUPPG). Andre KU kan utnevnes av styret ved behov. Konkurranseutvalgene utarbeider en sikkerhetsinstruks for sine respektive konkurranser. Sikkerhetsinstruksene skal godkjennes av styret og fagutvalget. Disse instruksene utarbeides i samsvar med nasjonale lover og regler, samt med de gjeldende konkurranseregler i den internasjonale organisasjonen FAIs hang- og paragliderseksjon CIVL, som står ansvarlig for verdensmesterskap og europamesterskap med hangglider og paraglider. Konkurranseutvalgene skal holde styret orientert om virksomheten gjennom løpende og årlig rapportering.

2.3.4 Redaksjonsutvalg for medlemsbladet Fri Flukt

Fri Flukt er seksjonens medlemsblad. Styret ansetter redaktør for publikasjonen og godkjenner redaksjonsutvalget for bladet. Fri Flukt skal gi et balansert bilde av hang-, para- og speedglidervirkosomheten i Norge for seksjonens medlemmer og for andre interesserte. Fri Flukt skal inneholde informasjon av sikkerhetsmessig karakter som kan bidra til gode holdninger og bevissthet rundt sikkerhetsarbeidet i idretten. Redaksjonsutvalget skal sørge for at publikasjonen formidler verdier som er i samsvar med sikkerhetssystemet.

2.3.5 Anleggsutvalg

Styret utnevner seksjonens anleggsutvalg som har ansvaret for rikssenteret for hang-, para og speedgliding som ligger i Vågå. Det daglige ansvaret ligger på seksjonens avdelingssjef.

2.4 Klubbene

2.4.1 Klubbstyret

Klubber tilsluttet NLF/HPS skal ha en lov for klubben som er i samsvar med *Lovnorm for idrettslag* utarbeidet av Norges Idrettsforbund (NIF). Den enkelte klubb velger styre på sitt årsmøte i henhold til loven. Klubbene skal oppdatere NLFs sentrale database ved endringer i styresammensetning og andre faglige funksjoner.

Medlemmer som er operative skal innlemmes i de interne prosesser som foregår i klubben. Perifere medlemmer som ikke sogner til klubbens normalt brukte flysteder skal også innrette seg etter at aktiviteten de bedriver foregår i klubbregi og at de har et ansvar overfor den klubben de er tilsluttet.

Det skal foreligge risikoanalyser for klubbens regulerte flysteder. Analysene skal være gjort kjent og være tilgjengelig for medlemmene.

En klubb skal ha faglig leder, med tilhørende stillingsbeskrivelse. Klubbens styre foreslår en person som skal vurderes for utnevnelse til faglig leder. Hvis faglig leder ikke er instruktør og klubben ønsker å drive utdanning, skal det også søkes om utnevnelse av utdanningsansvarlig som er instruktør.

Søknad om utnevnelse sendes NLF/HPS' fagsjef. Søknaden skal inneholde:

- Klubbens navn, ønsket faglig leders navn og eventuelt navn på ønsket utdanningsansvarlig instruktør.
- Erklæring fra ønsket faglig leder om at han/hun har satt seg godt inn i sikkerhetssystemet og klubbens stillingsbeskrivelser for fagpersonell.

NLF/HPS' fagsjef er ansvarlig for den formelle vurdering og utnevnelse. Faglig leder utnevnes normalt for 4 år.

Klubbstyrets leder er ansvarlig for å gi bekymringsmelding til NLF/HPS-seksjonens fagsjef dersom klubbens faglige leder ikke fungerer.

2.4.2 Faglig leder

Klubbens faglige leder er ansvarlig for:

- Klubbens system for sikkerhets- og utdanningsarbeid.
- At klubben opererer i tråd med sikkerhetssystemet.
- At faglige og sikkerhetsrelaterte saker fra NLF/HPS' fagsjef kommuniseres til klubbens medlemmer.
- At faglige og sikkerhetsrelaterte saker kommuniseres fra klubb til NLF/HPS' fagsjef.
- Å informere klubbens styre og øvrig fagpersonell om forhold som vedkommer deres ansvarsområder.
- At det arrangeres et årlig sikkerhetsmøte for klubbens medlemmer.
- Å følge opp klubbens instruktører.
- At klubben rekrutterer nye instruktørkandidater ved å sørge for at det blir utdannet hjelpeinstruktører i klubben.
- Årlig godkjenning av klubbens instruktører og tandemflygere.

Klubbens faglige leder skal delta på NLF/HPS lederseminar minst hvert annet år.

Klubben skal ha etablert følgende faglige funksjoner under faglig leder, med tilhørende stillingsbeskrivelser:

- Utdanningsansvarlig, hvis klubben driver utdanning.
- Sikkerhetsansvarlig
- Regelverksansvarlig
- Miljøansvarlig
- Politiattestansvarlig

Faglig leder kan inneha alle funksjonene, under forutsetning at han/hun har nødvendig kompetanse, eller han/hun kan delegere dem til andre.

Miljøansvarlig skal sette seg inn i NLFs miljøinstruks og kommunisere med NLFs miljøutvalg når nødvendig. Miljøspørsmål for hang-, para- eller speedgliding kan være forhold til dyreliv og fauna på våre flysteder, støyproblemer om klubben har aktive utøvere som flyr med motor og evt. problemer i forbindelse med relasjon til grunneiere etc.

Et arkiv med oversikt over de personer som til enhver tid innehar de forskjellige fagfunksjoner i klubben skal være tilgjengelig.

2.5 Årlig revisjon av klubbene

2.5.1 Omfang

Årlig revisjon av hang-, para- og speedgliderklubber skal bidra til at virksomheten skjer i henhold til sikkerhetssystemet.

Klubber som har sendt inn dokumentasjon på gjennomført årlig revisjon, vil få operasjonstillatelsen fornyet, forutsatt at kravene i sikkerhetssystemet er innfridd. Det forutsettes videre at eventuelle avvik i forbindelse med årlig revisjon rettes og korrigeres innen en gitt tid av faglig leder i klubben. Faglig leder plikter å informere NLF hvis klubben ikke oppfyller de krav som fremgår av sikkerhetssystemet eller øvrige myndighetskrav for å inneha operasjonstillatelse.

Dersom en søknad ikke fyller kriteriene blir den innsendte dokumentasjon lagret i NLFs database og søknaden returnert med angivelse av hva som er begrunnelsen for avslaget.

All korrespondanse og dokumentasjon knyttet til revisjon av klubber og operasjonstillatelser lagres i NLFs database. Det er utarbeidet prosedyrebeskrivelse (internt i NLF) for håndtering av årlig revisjon.

2.5.2 Frister

Den årlige revisjon skal være utført og godkjent innen fastsatt frist hvert år, normalt 1. april. Klubber som ikke har fått godkjent sin årlige revisjon innen fristen mister sin operative status inntil dette er brakt i orden.

2.5.3 Ansvar og utførelse

Klubbens styre og faglig leder er ansvarlig for å få utført revisjonen med nødvendig tidsmargin for lukking av eventuelle avvik innenfor fristen.

Etter lukking av eventuelle avvik, sendes erklæring til seksjonen på eget skjema.

Skjema og veiledning til bruk i klubbrevisjoner finnes på NLF/HPS sine hjemmesider.

2.5.4 Avvik og merknader

Som del av revisjonen skal blant annet følgende rapporteres:

- **Avvik:** Forhold som ikke er i overensstemmelse med gjeldende regelverk. Avvik lukkes ved at forebyggende eller korrigerende tiltak dokumenteres iverksatt innen fastsatt tidsfrist.
- **Merknad:** Forhold som har et potensial for forbedring, men som ikke er et direkte avvik fra regelverket.

Revisjoner blir ikke godkjent før alle eventuelle avvik er lukket. Revisjonen kan godkjennes med gjenstående merknader.

2.5.5 Prosedyre for oppdatering av klubbstatus

Etter gjennomført årlig revisjon av klubb, sender klubbens leder eller faglig leder skjemaet til NLF hang-, para- og speedgliderseksjonen v/fagsjef. Hvis det ikke er notert avvik, skal dette registreres og skjemaet arkiveres.

Hvis det er notert avvik, skal disse være rettet (normalt før 1. mai) før klubbens operasjonstillatelse kan anses opprettholdt. I de tilfeller dette ikke skjer innen frist, vil fagsjefen umiddelbart varsle klubbens ledelse om at operasjonstillatelsen er trukket tilbake og at all hang-, para- og/eller speedglideraktivitet under klubbens operasjonstillatelse derfor skal opphøre.

Klubbens operative status skal være tilgjengelig på NLF/HPS nettside.

2.5.6 Klubbens ansvar

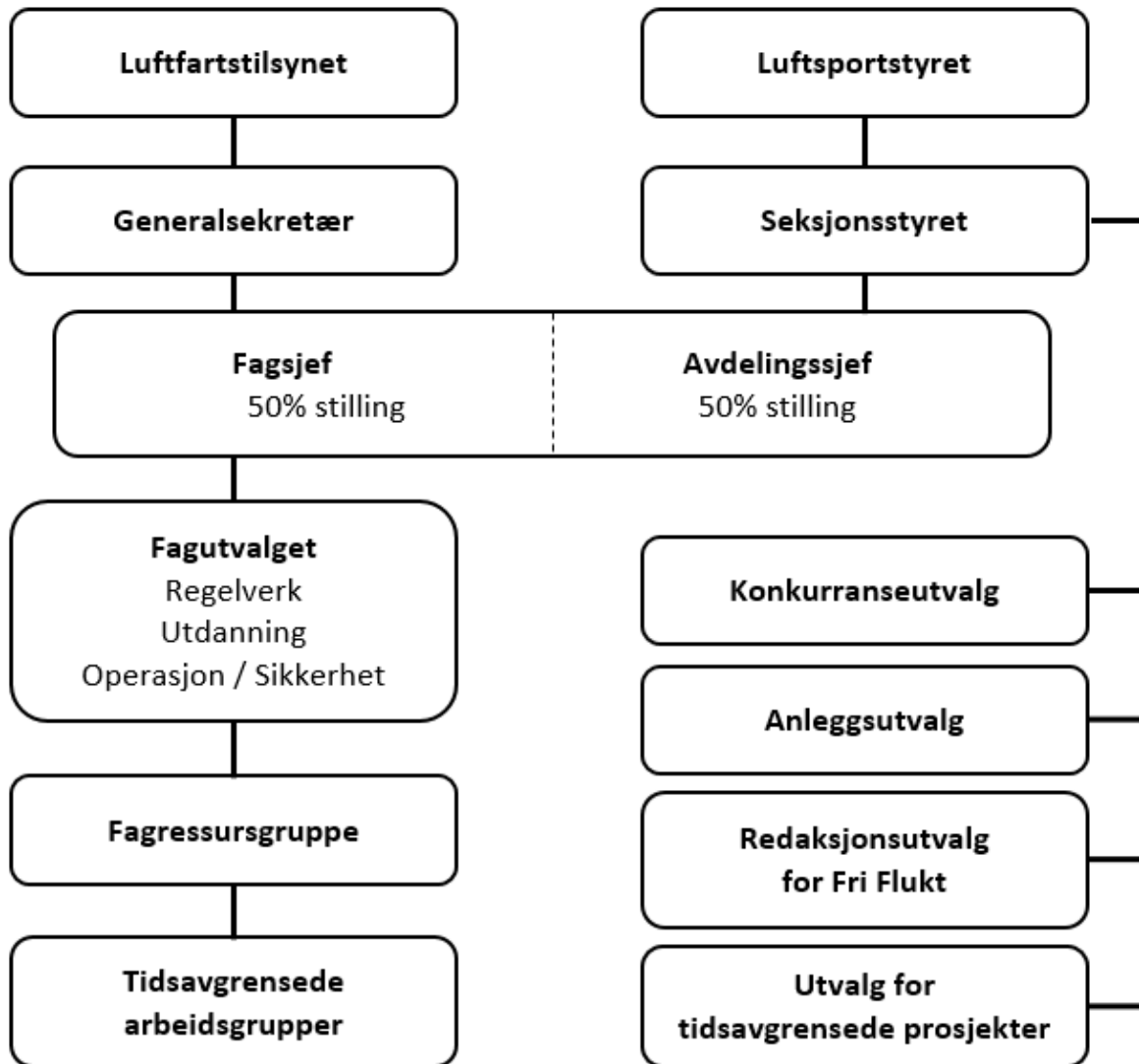
Klubben er ansvarlig for å arkivere historikken knyttet til årlige revisjoner. Kopi av revisjonsdokumenter skal være tilgjengelig. Arkivet skal oppfylle kravene i personvernforordningen (GDPR).⁵

Klubbens medlemmer skal være kjent med den årlige revisjonen og hva som forutsettes ivaretatt internt i klubben for at denne skal være operativ. Dette skal være tydelig belyst overfor alle som er operative i klubben, og det skal framgå hvordan slik informasjon publiseres.

⁵ Forordning (EU) 2016/679.

2.6 Organisasjonskart NLF/HPS

Nedenstående skisse viser ansvars- og kommunikasjonslinje i faglige og politiske saker innen hang-, para- og speedgliding.

3 OPERATIVE BESTEMMELSER

Operative bestemmelser angir regler av særlig betydning for den operative delen av flygingen, som sammen med de øvrige kapitler beskriver hvordan flyging med hang-, para- og speedglider skal foregå innenfor seksjonens sikkerhetssystem. Her klarlegges seksjonens særordninger, ansvar relatert til operasjon og forhold til annen luftfart.

3.1 Krav til utøvere

3.1.1 Operativt ansvar

Det operative ansvar knyttet til utøvelse av hang-, para- og speedgliding tilligger den enkelte utøver. Under grunnkurs tilligger det operative ansvaret den ansvarlige instruktør.

All flyging skal foregå i regi av klubb.

Utøvere skal etterleve bestemmelsene i luftfartsloven om forbud mot å gjøre tjeneste i alkohol-påvirket tilstand mv, jf. §§ 6-11, 6-12 og 6-13. Utøvere skal også etterleve bestemmelser i SERA.2020 om at personer som har en funksjon av avgjørende betydning for flysikkerheten (personell som er avgjørende for sikkerheten), ikke skal utøve denne funksjonen under påvirkning av psykoaktive stoffer som svekker menneskets prestasjonsevne. Problematiske bruk av stoffer må ikke forekomme hos slike personer.

Bruk av hang-, para- eller speedglider skal ikke skje på en uaktsom eller skjødesløs måte slik at andres liv eller eiendom settes i fare, i henhold til bestemmelsene i SERA.3101. Gjeldende minstehøyder er fastsatt i sikkerhetssystemet punkt 3.9.6, 3.10.4 og 3.12.4.

Det er ikke tillatt å kaste/slippe gjenstander fra lufta, i henhold til SERA.3115.

3.1.2 Minstealder

Minstealder for å utøve eller ta grunnkurs innen hang-, para- eller speedgliding er 18 år.

Unntak for hanggliding og paragliding:

Dersom det foreligger samtykke fra begge foresatte, kan personer etter fylte 15 år gjennomføre kurs eller utøve hang- eller paragliding.

3.1.3 Krav om medlemskap, forsikring og kompetansebevis

Person som bruker hangglider, paraglider eller speedglider i regi av NLF/HPS skal til enhver tid inneha gyldig:

1. medlemskap i NLF,
2. medlemskap i HPS,
3. medlemskap i klubb tilsluttet NLF,
4. obligatorisk ulykkes- og ansvarsforsikring i henhold til NLFs kollektive ordning, og
5. gyldig kompetansebevis for den typen aktivitet som utføres.
Unntak: Deltager på grunnkurs eller under utsjekk for gjenopptagelse av utløpt kompetansebevis trenger ikke gyldig kompetansebevis.

For disse fem kravene gjelder følgende:

- Gyldig for ett kalenderår av gangen, fra 1. januar til 31. desember.
- Medlemskap skal være som aktiv, dvs. senior, junior, familie, pensjonist, ungdom e.l.
- Fornøyelse for neste år kan gjøres fra 1. november til og med 31. desember.

Kompetansebeviset skal medbringes under flyging.

3.1.4 Krav til fornyelse av kompetansebevis

- PP2, SP2 og SPG2 kan fornyes med bekreftelse fra instruktør om at eleven innehar nødvendig luftvett, ferdigheter og kunnskaper.
- PP3, PP4, PP5, SP3, SP4, SP5 kan egenfornyas.
Minimumskrav til erfaring er 5 timer eller 20 turer siste 12 måneder, innen aktuell gren.
- SPG3, SPG4 og SPG5 kan egenfornyas.
Minimumskrav til erfaring er 30 SPG-turer siste 12 måneder.
- PPG, PPT og PHG kan egenfornyas.
Minimumskrav til erfaring er 5 timer eller 20 turer siste 12 måneder, innen aktuell gren (HG/PG), hvorav minimum 5 turer med motor.
- Opptrekk- og oppslepsbevis fornyes sammen med vanlig kompetansebevis.
Minimumskrav til erfaring er 5 opptrekk/opslep i løpet av de siste 60 måneder.
- Akrobevis fornyes sammen med vanlig kompetansebevis.
Minimumskrav til erfaring er at flyger har praktisert akroflyging de siste 12 måneder, innen aktuell gren.
- Oppvisningsbevis fornyes sammen med vanlig kompetansebevis.
- Hjelpeinstruktørbeviset fornyes sammen med vanlig kompetansebevis.
- Instruktørbevis kan fornyes med bekreftelse fra faglig leder om at flygeren innehar nødvendig luftvett, ferdigheter og kunnskaper. For å beholde instruktørbevis kreves også deltagelse på instruktørseminar minimum hvert fjerde år. Faglig leders instruktørbevis kan fornyes med bekreftelse fra klubbens leder.
- Tandembevis kan fornyes med bekreftelse fra faglig leder om at flygeren innehar nødvendig luftvett, ferdigheter og kunnskaper.
Minimumskrav til erfaring er 5 tandemturer i løpet av de siste 12 måneder, innen aktuell gren. Faglig leders tandembevis kan fornyes med bekreftelse fra klubbens leder.

I de tilfeller der en flyger ikke tilfredsstiller krav til egenfornyelse kan beviset fornyes med bekreftelse fra instruktør om at utøveren innehar nødvendig luftvett, ferdigheter og kunnskaper.

3.1.5 Gjenopptagelse av kompetansebevis som er utløpt

Kompetansebevis som er utløpt skal vurderes i hvert enkelt tilfelle og kan gjenopptas med bekreftelse fra instruktør om at utøveren innehar nødvendig luftvett, ferdigheter og kunnskaper. Medlemskap og forsikring skal være betalt, før ferdigheter kan vurderes. Hvis kompetansebeviset er utløpt for mer enn 2 år siden skal det i tillegg avlegges teoriprøve, dersom dette er et krav for å oppnå kompetansen. I tvilstilfeller anbefales det at kompetansetrinnet reduseres.

For å gjenoppta instruktørbevis som er utløpt på grunn av manglende deltagelse på instruktørseminar kreves godkjenning av faglig leder i klubb og deltagelse på nytt instruktørseminar.

3.1.6 Brudd på luftfartsbestemmelser mv.

Om konsekvenstiltak

Dersom NLF finner at det er sannsynlighetsovervekt for at en luftsportsutøver har brutt bestemmelser gitt i luftfartsloven, forskrift gitt med hjemmel i luftfartsloven eller NLF sikkerhetssystem, kan NLF iverksette ett eller flere av følgende konsekvenstiltak:

- a) Pålegg om sikkerhetssamtale med klubbens faglige leder
- b) Pålegg om sikkerhetssamtale med fagsjef eller andre i NLF ledelse
- c) Skriftlig advarsel
- d) Oversendelse av avviksmelding til luftfartsmyndigheten som vil kunne vurdere overtredelsesgebyr eller andre reaksjonsformer
- e) Politianmeldelse

I valg av konsekvenstiltak, skal NLF legge vekt på følgende forhold:

- a) Bruddets faktiske eller potensielle konsekvens for andre enn utøveren selv, der ulempe/skade på tredjeperson eller tredjepersons eiendom vil tillegges særlig vekt
- b) Hvorvidt bruddet helt eller delvis kan tilskrives organisatoriske forhold eller systematiske svakheter
- c) Hvor lang tid det har gått siden bruddet fant sted
- d) Om det handler om et gjentatt brudd
- e) Om bruddet framstår uaktsomt, grovt uaktsomt eller forsettlig
- f) Utøverens vilje til å samarbeide med NLF for å belyse saken

Dersom regelverksbruddet eller utøverens adferd for øvrig tilsier det, skal NLF uavhengig av valgt konsekvenstiltak i tillegg vurdere tilbakekallelse av kompetansebevis, rettigheter eller privilegier etter reglene i underkapittel *Tilbakekall av kompetansebevis mv.*

Brudd på luftfartsbestemmelser mv. kan dessuten medføre strafferettslig ansvar, jf. luftfartsloven kapittel XIV, samt sivilrettslig ansvar, herunder erstatningsansvar.

Tilbakekall av kompetansebevis mv.

Norges Luftsportforbund kan tilbakekalle kompetansebevis, rettigheter eller privilegier for bestemt tid, inntil videre eller for resten av gyldighetstiden, dersom innehaveren ikke fyller vilkårene for å utføre den aktuelle tjenesten.

Når Norges Luftsportforbund finner grunn til å anta at det foreligger et forhold som kan begrunne tilbakekalling, kan forbundet straks sette beviset, rettigheten eller privilegiet ut av kraft inntil spørsmålet om tilbakekalling er avgjort.

Blir vedtak om tilbakekalling påklaget, kan klagemyndigheten forkorte eller forlenge tilbakekallingstiden.

Når et bevis, en rettighet eller et privilegium er tilbakekalt eller satt ut av kraft, plikter innehaveren straks å levere eventuelt fysisk bevis til Norges Luftsportforbund.

Når et bevis, en rettighet eller et privilegium er tilbakekalt etter første ledd eller er utløpt, kan Norges Luftsportforbund stille individuelle vilkår om tilleggsutdanning eller praktiske og teoretiske tilleggsprøver dersom den tidligere innehaveren på nytt søker om flygebevis, rettigheter eller

privilegier, men hvor det er berettiget tvil om søkeren fyller vilkårene for å utføre den aktuelle tjenesten.

Beskyttelse mot tilbakekall av kompetansebevis mv. i forbindelse med rapportering

Opplysninger som Norges Luftsportforbund mottar i medhold av rapporteringsforordningen⁶ eller NLFs interne hendelsesregistreringssystemer, kan ikke brukes som grunnlag for tilbakekall av kompetansebevis, rettigheter eller privilegier. På samme måte kan opplysningene heller ikke brukes som grunnlag for beslutning om konsekvenstiltak som følge av brudd på idrettslig regelverk etter underkapitlene om *Disiplinærforføyninger* eller *Straff*.

Beskyttelsen i første ledd gjelder ikke dersom en person nevnes i en rapport og vedkommende selv har plikt til å rapportere det samme tilfellet, men med hensikt ikke gjør det av eget tiltak.

Beskyttelsen i første ledd gjelder ikke dersom de aktuelle opplysningene gjør det klart at den som innehar kompetansebeviset, ikke oppfyller fastsatte medisinske krav eller av andre grunner er klart uskikket til å inneha kompetansebeviset.

Luftfartsloven § 12-13 gjelder så langt det passer.

Klageadgang

Vedtak om tilbakekall av kompetansebevis eller rettigheter tilknyttet beviset kan påklages etter NLFs bestemmelser om saksbehandling og klagebehandling av faglige vedtak innen tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtak er kommet frem til den vedtaket gjelder.

Klageinstans for vedtak fattet av NLFs ankeutvalg er Samferdselsdepartementet.

3.1.7 Brudd på idrettslig regelverk mv

Disiplinærforføyninger

NLF kan tildele dem som omfattes av Norges idrettsforbunds lov § 11-3 første ledd disiplinærforføyninger for brudd på idrettens regelverk, vedtak eller alminnelig god oppførsel, så fremt bruddet ikke kan lede til konsekvenstiltak eller tilbakekall av kompetansebevis etter kapittel *Brudd på luftfartsbestemmelser*. Følgende disiplinærforføyninger kan benyttes, uten at det regnes som straff etter dette kapittel:

- a) irettesettelse,
- b) bortvisning,
- c) utelukkelse i inntil én måned, jf. Norges idrettsforbunds lov § 11-7 bokstav e,
- d) bot på inntil kr 5.000 for enkeltperson og kr 25.000 for organisasjonsledd,
- e) tap av plassering/resultat/poeng,
- f) bortvisning fra hele eller deler av anlegg lokaler mv. som NLF og/eller medlemsklubbene disponerer i inntil 12 måneder,
- g) tap av rett til å delta i konkurranser og/eller organisert trening inntil 12 måneder eller et bestemt antall konkurranser. Slik sanksjon kan besluttet slik at den helt eller delvis får virkning i terminfestet konkurransesesong. Ved illeggelse av en sanksjon på mer enn 6 måneder skal avgjørelsen sendes NLFs domsutvalg for vurdering av om sanksjonen skal utvides til å omfatte flere organisasjonsledd.

⁶ Forordning (EU) nr. 376/2014.

Disiplinærforføyninger må ikke tildeles uten at saken er undergitt en forsvarlig saksbehandling tilpasset sakens karakter, hensett til forseelsens art og alvorlighet, graden av skyld, reaksjonens strenghet, omstendighetene for øvrig, og de konsekvenser en reaksjon vil kunne få for den saken gjelder.

Vedtak om disiplinærforføyninger kan påklages til Norges Luftsportforbunds ankeutvalg innen tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtak er kommet frem til den vedtaket gjelder.

Straff

For overtredelser omfattet av Norges Idrettsforbunds lov § 11-4 første ledd gjelder straffebestemmelsene i lovens kapittel 11 del II.

3.2 Utøveres rettigheter

3.2.1 Flyger

Flyger kan på selvstendig basis utøve flyging innen de begrensninger kompetansebeviset setter. Spesifikke rettigheter for hvert kompetansetrinn er beskrevet i utdanningsprogrammene.

3.2.2 Elev

Elev har begrenset frihet til å drive øvelsesflyging uten instruktør til stede. Frihet til øvelsesflyging gjelder bare flyging på det nivå som fremkommer av elevbeviset. Øvelsesflygingen kan bare skje på sted, med utstyr og i forhold eleven er utsjekket på.

Elev som er under kursing, som ennå ikke har fått utstedt elevbevis, skal være under tilsyn av instruktør/hjelpeinstruktør ved bruk av hang, para eller speedglider.

3.2.3 Rettigheter til vingetyper

Vingetypene er definert i kapittel 5.2.

Med Safe Pro kompetansebevis for hangglidere har man rett til å fly vinger i følgende kategorier:

- Klasse 1
- Klasse 2
- Klasse 4
- Klasse 5

Følgende kompetansebevis kreves for å fly de forskjellige paraglider underkategoriene som definert i kapittel 5.2.2:

Paraglider

Para Pro eller Motor Pro kompetansebevis.

Minivinge

Minimum PP4 eller SPG4 kompetansebevis, eller både PP3 og SPG3 kompetansebevis.

Bestemmelsen om krav til kompetansebevis for bruk av minivinge gjelder ikke innehavere av PP3 utstedt før 29.11.2022

Speedglider

Speed Pro kompetansebevis.

Vinger med kiterisere i kategorien paraglider

Minimum PP4, eller både PP3 og SPG3 kompetansebevis.

Vinger med kiterisere i kategorien minivinge

Minimum PP4 eller SPG4 kompetansebevis, eller både PP3 og SPG3 kompetansebevis.

Vinger med kiterisere i kategorien speedglider

For en vinge med kiterisere under 16 m², kreves SPG4 kompetansebevis, begrensninger på vingeareal og vingebelastning gitt i utdanningsprogrammet.

Unntak: Bestemmelsen om krav til kompetansebevis for bruk av vinge med kiterisere i kategorien paraglider gjelder ikke innehavere av PP3 eller høyere utstedt før 07.05.2025 og som har fløyet slik vinge før 07.05.2025.

Unntak: Arealtillegget for vinge med kiterisere i kategorien speedglider gjelder ikke innehavere av SPG3 eller høyere utstedt før 07.05.2025 og som har fløyet slik vinge før 07.05.2025.

3.2.4 Gjesteutøver

Person som er medlem i utenlandsk organisasjon for hang-, para- og/eller speedgliding og innehar utenlandsk kompetansebevis, kan i avgrensede tidsperioder (maksimum 6 måneder pr. år) på selvstendig basis utøve hang-, para- eller speedgliding i Norge innenfor det utenlandske kompetansebevisets grenser. Det er en betingelse at gjesteutøveren etterlever lover, forskrifter og bestemmelser i NLFs sikkerhetssystem.

Gyldig kompetansebevis og ansvarsforsikring skal kunne fremvises på forespørsel.

Utøvere med fast adresse i Norge skal tilfredsstille kravene beskrevet i kapittel 3.1.

Utenlandske studenter ved norske studiesteder kan fly i inntil 1 år som gjesteutøver. Ved studieopphold ut over 1 år må kravene beskrevet i kapittel 3.1 tilfredsstilles.

3.3 Flysted

Et flysted for hang-, para- eller speedglider skal inneha et startområde egnet for å starte hang-, para- og/eller speedglider. Det skal ikke være hindringer av noen art som kan hindre start. Landingsstedet skal der dette er definert på forhånd være stort og åpent uten hindringer som trær, ledninger etc.

Utøvere av hang-, para- eller speedgliding skal holde seg orientert om forbudsområder, restriksjonsområder, fareområder, droneluftrom («U-space»), kontrollert luftrom, radiopåbudssoner (RMZ) og transponderpåbudssoner (TMZ).

3.3.1 Regulert flysted

Utøver skal gjøre seg kjent med lokale bestemmelser på regulert flysted.

3.3.2 Flysted uten regulering

Før flyging på sted uten regulering er det utøveren selv som skal vurdere hvorvidt stedet egner seg for hang-, para- eller speedgliding med aktuelt kompetansebevis. Utøver skal innhente eventuelle nødvendige tillatelser før flyging – fra grunneier, kommunale myndigheter, relevant enhet av lufttrafikktenesten og evt. politiet.

Ved grunnkurs tilfaller ansvaret for vurderinger og innhenting av tillatelser den ansvarlige instruktør.

3.3.3 Luftromsstruktur

Luftrommet inndeles i luftromsklasser. Alle som skal fly hang-, para- eller speedglider plikter å sette seg inn i luftromsstrukturen slik at man til enhver tid etterlever reglene som gjelder i de ulike luftromsklassene.

3.3.4 Kontrollert luftrom, transponderpåbudssoner og radiopåbudssoner

Hang-, para- eller speedgliding i kontrollert luftrom skal planlegges og utføres i samråd med relevant enhet av lufttrafikkjenesten. I utgangspunktet gjelder et generelt påbud om uavbrutt luft-til-bakke-talekommunikasjon for allmenn lufttrafikk i *kontrollert luftrom*.⁷ Alt kontrollert luftrom i Norge er dessuten opprettet som transponderpåbudssoner (TMZ), der alle flygninger innenfor allmenn lufttrafikk i utgangspunktet skal føre og bruke SSR-transpondere som er i stand til å fungere i modus A, C eller S.⁸ Siden lufttrafikkreglene i SERA bare gjelder «så langt de passer» for hang-, para- og speedgliding,⁹ inneholder sikkerhetssystemet nærmere bestemmelser om hvordan hang-, para- og speedglidere kan opereres innenfor *kontrollert luftrom* uten å ha og bruke transponder og ordinær flyradio, se punkt 3.3.5.

Det er opprettet radiopåbudssoner (RMZ) i deler av *ikke-kontrollert luftrom* i Norge. For flyging i radiopåbudssoner gjelder i utgangspunktet krav til uavbrutt luft-til-bakke-talekommunikasjon også for hang-, para- og speedgliding, med mindre annet er særskilt vedtatt i forskrift.¹⁰ Hang- og paragliderflygere kan benytte flyradio, dersom flygeren har radiotelefonistsertifikat, gyldig språkprøve og har søkt og fått tildelt kallesignal av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Lufttrafikkjenesten kan frafalle kravet til uavbrutt luft-til-bakke-talekommunikasjon ved å fastsette alternative bestemmelser for det aktuelle luftrommet, jf. SERA.6005 bokstav a nr. 1 siste setning.

Det er opprettet transponderpåbudssoner (TMZ) i deler av *ikke-kontrollert luftrom* i Norge. For flyging i transponderpåbudssoner gjelder krav til å ha og bruke transponder for alle flyvninger, med mindre annet er særskilt vedtatt i forskrift,¹¹ eller dersom vilkårene i punkt 3.3.5 er oppfylt.

3.3.5 Fareområder for luftsport, samt lokale avtaler om bruk av luftrom

Luftfartstilsynet har opprettet fareområder til bruk for luftsport innenfor deler av kontrollert luftrom. Etter nærmere regler fastsatt av Luftfartstilsynet og i avtale mellom Avinor Flysikring og NLF, kan fareområdene aktiveres via en bakkestasjon/koordinator som er bindeledd mellom utøverne og lufttrafikkjenesten. Dette tilrettelegger for flyging med hang- og paraglidere uten ordinær flyradio og transponder.

Følgende sikkerhetsbarrierer gjelder bruk av slike fareområder aktivert med bakkestasjon:

- a) Utøvere skal ha gjennomført opplæring om bruk av luftrom og fareområder for luftsport som fastsatt av NLF.
- b) Utøvere skal ha kommunikasjonsforbindelse med koordinator.

⁷ SERA.6001 bokstav a nr. 3 og 4.

⁸ BSL F 1-1 § 19 tredje ledd, jf. SERA.6005 bokstav b.

⁹ BSL D 4-7 § 7 andre ledd bokstav c.

¹⁰ Som eksempel på slikt unntak, se forskrifter om opprettelse av RMZ over [Kjeller-](#) og [Oslo-området](#).

¹¹ Som eksempel på slikt unntak, se forskrifter om opprettelse av RMZ over [Kjeller-](#) og [Oslo-området](#).

- c) Utøvere i fareområder som ikke anvender transponder skal benytte Automatic Dependent Surveillance – Light (ADS-L) for å øke synlighet og sikkerhet i luftrommet. Dette utstyret må være aktivt og funksjonelt under alle operasjoner. SafeSky på mobiltelefon er eksempel på akseptert løsning.¹²
- d) Utøvere som bruker fareområder uten transponder, skal være utstyrt med elektronisk kartverktøy. Verktøyet skal inneholde funksjonalitet til å kunne vise luftromsgrenser og buffer, samt varsle bruker dersom definerte grenser krysses. Naviter Oudie er eksempel på akseptert løsning.
- e) Utøvere som benytter fareområder uten transponder, skal registrere GPS-logg for sine flyvninger og oppbevare loggen i minimum 30 dager.
- f) Koordinator skal ha utstyr for overvåkning av luftsportutøverenes elektroniske synlighet.
- g) Det skal etableres en horisontal og vertikal buffer på innsiden av fareområdet mot kontrollert luftrom. Buffersonen skal benyttes av alle luftsportsaktører i fareområder uten transponder.
- h) Koordinator skal etablere en prosedyre for å holde oversikt over aktive aktører innenfor fareområdene som koordinatoren tilhører.
- i) Koordinatorer skal etablere en prosedyre for varsling til luftrommets kontrollerende enhet dersom det avdekkes at luftsportsaktører uforvarende havner utenfor fareområdets grenser.

Aktive avtaler er publisert på NLF.NO.

3.3.6 Forbudte områder og restriksjonsområder

Hang-, para- eller speedglider skal ikke flys innenfor et forbudt område eller et restriksjonsområde der vilkårene er behørig offentliggjort, unntatt i samsvar med vilkårene for restriksjonen eller med tillatelse fra vedkommende myndighet, jf. SERA.3145.

3.4 Flyforhold

Flyging skal kun utføres i samsvar med visuelle flygeregler (VFR), herunder skal forbudet mot å fly i tåke, dårlig sikt eller skyer, i SERA.5005 etterleves.

Utøveren skal før flyging vurdere hvorvidt forholdene er akseptable for flyging på aktuelt flysted og med aktuelt kompetansebevis. Under grunnkurs er instruktør ansvarlig.

Flyging i tidsrom definert som «natt» (dvs. det tidsrom solen står mer enn 6 grader under horisonten¹³) er ikke tillatt. Følgende unntak fra forbudet gjelder:

- Det kan søkes om dispensasjon fra klubbens faglige leder til NLF/HPS fagsjef.
- Søknaden skal være godt begrunnet og inneholde informasjon om formål, flysted, luftrom, risikomomenter, sikkerhetstiltak og hvordan flygingen skal organiseres.
- Flygingen skal ikke gjennomføres før søknaden er godkjent.
- Flygingen skal oppfylle relevante krav til lys/lanterner i SERA.3215.¹⁴

Flyging i luft som inneholder aske:

¹² <https://www.safesky.app/application>

¹³ Forordning (EU) nr. 923/2012 artikkel 2 nr. 97.

¹⁴ Hang-, para- og speedglidere er «luftfartøy» i SERAs forstand, selv om ikke all trafikk med HPS er *allmenn lufttrafikk* regulert av SERA-forordningen, jf. artikkel 1 nr. 1 og forordning (EF) nr. 549/2004 artikkel 2 nr. 26.

- Flyging i luft med synlig askeinnhold (høy konsentrasjon) skal unngås.
- Motorisert flyging skal ikke forekomme når myndighetene opplyser at det er høy konsentrasjon av aske i lufta i de høyder man har intensjon om å fly i.
- Hvis en hang- eller paragliderutøver under flyging merker at han/hun flyr i luft som er forurensset av aske skal utøveren straks fly ned til landing.
- Personer som har allergier eller luftveisproblemer skal være særlig varsomme når det gjelder flyging i mulig forurensset luft.

3.5 Generelt for flyging

3.5.1 Førflygingsjekk

Utøver skal før enhver start forsikre seg om at utstyret er i forsvarlig stand, samt kontrollere at korrekt montering er utført.

3.5.2 Avstand til hindringer

Ved all flyging skal det holdes sikker avstand til hindringer. Det skal ikke flys slik at det er til unøddig sjenanse for omgivelsene.

3.5.3 Avstand til andre hang-, para- eller speedglidere

Ved all flyging skal det holdes sikker avstand til andre vinger i lufta. Formasjonsflyging med paraglider eller speedglider i øvelse og konkurranser utført av flygere med kompetansebevis for akroflyging eller SPG5 kompetansebevis og displaylisens og hvor formasjonsflyging med kontakt på forhånd er planlagt og avtalt, er tillatt.

3.5.4 Vikepliktsregler

Flyging med hang-, para- eller speedglider skal utføres i henhold til reglene om unngåelse av kollisjoner i SERA kapittel 2, herunder SERA.3201, SERA.3205 og SERA.3210. I SERA ansees hang-, para- og speedglider som luftfartøy i form av «seilfly».¹⁵

Til veiledning kan vikepliktsreglene i SERA oppsummeres som i nedenstående sammendrag. Dersom tolkning av sammendraget leder til et annet resultat enn korrekt tolkning av SERA kapittel 2, går SERAs regler foran, jf. luftfartsloven § 16-1 annet ledd.

- Det er enhver utøvers ansvar å fly slik at kollisjon unngås.
- Luftfartøy som flyr med motor, har vikeplikt for luftfartøy som flyr uten motor.
- Et luftfartøy som er klar over at et annet luftfartøys manøvreringsdyktighet er redusert, skal vike for et slikt luftfartøy.
- To møtende luftfartøy i omtrent samme høyde skal begge vike til høyre.
- Man har vikeplikt for luftfartøy som kommer fra høyre.
- Et luftfartøy som innhenter et annet luftfartøy, har vikeplikt.
- Et luftfartøy i luften eller som manøvrer på bakken, skal vike for luftfartøyer som lander eller som er i slutfasen av innflyging til landing.

For flyging på heng og for flyging i termikk gjelder følgende retningslinjer for førere av hang, para- og speedglider i relasjon til annen hang, para- og speedglider:

¹⁵ Forordning (EU) nr. 923/2012 artikkel 2 nr. 117.

Ved flyging på heng, både over og under hengkanten:

- Når to vinger møtes, har den med henget på sin høyre side retten til veien.
- En vinge som innhenter en annen skal passere på innsiden.

Ved flyging i termikk:

- Alle i samme termikkboble skal svinge i samme retning. Retningen bestemmes av den som først entrer boblen.
- Man har vikeplikt for vinger som kommer nedenfra.

3.5.5 Landingsmuligheter

Flyging skal kun skje der man til enhver tid har tilstrekkelig høyde til å nå forhåndsvalgt eller alternativt landingsområde.

3.6 Dropp fra hang-/ paraglider eller andre flygende innretninger og luftfartøy

Dropp er bare tillatt når den som skal droppes innehar kompetansebevis for dropp, eller er under utdanning for å få dette.

For dropp med paraglider skal d-bag benyttes og paraglideren skal pakkes av pakker som er utdannet for pakking av paraglider i d-bag.

Helikopter som skal benyttes til dropp skal ha tillatelse til dette utstedt av Luftfartstilsynet. Tandemflyger som utfører dropp fra paraglider skal ha tandembevis og gjennomført minimum 40 tandemturer.

For dropp med hangglider fra ballong eller fallskjermhopper fra tandem paraglider, skal man på forhånd søke om tillatelse fra NLF/HPS fagsjef, som vil vurdere hvert tilfelle konkret i lys av risiko.

3.7 Opptrekk og oppslep av hang- eller paraglider

3.7.1 Kvalifikasjonskrav til fører av opptrekksinnretningen

Ved opptrekk skal fører av trekkinnretningen inneha kompetansebevis på aktuell innretning.

Ny trekkinnretning kan føres av fører med minimum 50 vellykkede trekk med annen innretning.

3.7.2 Kvalifikasjonskrav til utøver ved opptrekk

Ved opptrekk skal utøver ha kompetansebevis for opptrekk, eller være under utdanning for å få dette.

Nybegynnere i både hang- og paragliding kan kurses ved hjelp av opptrekk fra første dag. Man kan kurse med en kombinasjon av opptrekk og vanlig bakkeflyging.

3.7.3 Kvalifikasjonskrav til fører av slepeflyet for hangglider

Ved oppslep skal flygeren på slepeflyet ha slepetillatelse utstedt av NLF/HPS. Krav for slepetillatelse er:

- Flygeren skal inneha kompetansebevis for angjeldende type slepefly.
- Flygeren skal ha totalt 100 flytimer hvorav minimum 75 flytimer på motordrevet luftfartøy.
- Flygeren skal ha eller ha hatt SP3 eller høyere, med utsjekk på oppslep. Om flygeren ikke har det skal det utarbeides et individuelt treningsprogram som skal godkjennes av fagsjef.

- Flygeren skal ha blitt opplært av annen flyger med utstedt slepetillatelse og i denne opplæringen ha gjennomført minimum 10 slep.

Søknad om slepetillatelse, undertegnet av søker og flyger som har stått for opplæringen, skal sendes NLF/HPS ved fagsjefen.

Dersom slepeflyet er et motorfly (dvs. EASA-luftfartøy eller nasjonalt sertifisert luftfartøy unntatt mikrofly/sportsfly), skal fartøysjefen i tillegg ha gyldig sleperettighet med aktuelle privilegier i sitt flysertifikat. Slepeoperasjon med motorfly skal foregå i samsvar med forordning (EU) nr. 965/2012 vedlegg VII (del-NCO).

3.7.4 Kvalifikasjonskrav til utøver ved oppslep av hangglider

Start av hangglider ved oppslep kan utføres dersom utøveren har kompetansebevis for dette eller er under utdanning for å få dette.

Oppslep av paraglider er ikke tillatt.

3.7.5 Personer i slepefly under slep av hangglider

Under slepeflyging skal bare fartøysjef og eventuelt slepeflyger under opplæring være ombord i slepeflyet.

3.7.6 Ansvarsforhold ved opptrekk og oppslep

Under opptrekk eller oppslep skal en navngitt person med kompetansebevis for henholdsvis opptrekk eller oppslep være ansvarlig for virksomheten.

Fører av trekke- eller slepeinnretning skal forsikre seg om at hjelpere på bakken har nødvendig kunnskap om hvordan de skal utøve tjenesten på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte.

3.7.7 Startområde for opptrekk og oppslep

Startområde som jevnlig brukes til opptrekk eller oppslep av hang- eller paraglider skal være godkjent for dette formål av NLF/HPS.

3.7.8 Notam ved opptrekk og oppslep

Ansvarlig for virksomheten skal sørge for at det er gyldig NOTAM (notice to airmen) for opptrekkestedet og perioden det brukes. Kravet til NOTAM er ufravikelig, fordi førere av andre luftfartøy kan ha problemer med å se opptrekksline.

Ansvarlig for virksomheten skal sende nødvendig informasjon til NLF/HPS i god tid før virksomheten starter, slik at seksjonen kan sende NOTAM-manus til NOTAM-kontoret.

3.7.9 Prosedyrer for opptrekk og oppslep

Det skal foreligge skriftlige prosedyrer for hvordan opptrekk eller oppslep skal gjennomføres. Prosedyrene skal minimum inneholde:

- Krav til utstyr, inkludert trekke- eller slepeinnretning, slepline, bruddstykke og festeanordning til trekke- eller slepeinnretning og hang- eller paraglider
- Krav til fører av trekke- eller slepeinnretningen
- Ansvarsforhold
- Krav til hjelpepersonell
- Krav til utøvere

- Entydige startprosedyrer
- Regler for flyging i opptrekk- eller oppslepsområdet
- Regler for ferdsel i opptrekk- eller oppslepsområdet
- Regler for linedropp
- Prosedyrer for å hindre ferdsel i opptrekk- eller oppslepsområdet og i landingsområdet
- Nødprosedyrer

Prosedyrene skal være godkjent av NLF/HPS før virksomheten settes i gang. De som skal trekkes eller slepes opp skal ha gjort seg kjent med prosedyrene før flyging finner sted.

3.7.10 Hjelpepersonell ved opptrekk og oppslep

Det skal finnes tilstrekkelig bakkemannskap til å holde uvedkommende i sikker avstand fra virksomheten.

3.7.11 Krav til materiell for opptrekk

Følgende utstyr skal benyttes:

- Bruddstykke tilpasset det enkelte system når annet overbelastningsvern ikke benyttes. Ved opptrekk av paraglider kan bruddstykke (weak-link) utelates. Dette skal stå i opptrekkprosedyren.
- En effektiv og lett tilgjengelig utløser som utøveren øyeblikkelig kan utløse i alle faser av opptrekket.
- Mellom trekkinnretningen og trekklinen skal det være montert nødutløser som kan aktiveres av person på trekkinnretningen. Eventuelt kan linekuttermekanisme på vinsj benyttes.

3.7.12 Krav til materiell for oppslep av hangglider

- Bruddline som er tilpasset vingen og utøveren som skal slepes skal benyttes.
- En effektiv og lett tilgjengelig utløser som utøveren øyeblikkelig kan utløse i alle faser av oppslepet.

3.7.13 Krav til utløser for opptrekk eller oppslep

- Alle utløsere skal være i standard utførelse slik de er levert fra produsent. Utløsermekanismens skal inspiseres og testes daglig. Etter aktivering av utløser på hangglider/paraglider under oppslep/opptrekk, skal det kreves en dragkraft på maksimalt 1kg for å frigjøre opptrekk/opslepslinen

3.8 Tandemflyging med hang-, para- eller speedglider

All tandemflyging skal skje i regi av klubb.

Eventuell godtgjørelse for turen skal betales inn på klubbens konto, slik at det kommer frem av klubbens regnskap. Klubben kan deretter betale ut hele eller deler av dette til tandemflygeren i tråd med regler for skatt for frivillige og ideelle organisasjoner.

All markedsføring av tandemturer skal skje i regi av klubb, og det skal fremgå at dette er en introduksjon til sporten.

3.8.1 Kvalifikasjonskrav ved tandemflyging

Ved tandemflyging skal flyger ha kompetansebevis for tandemflyging. Ved tandemflyging med motor skal flyger ha kompetansebevis for tandemflyging med motor.

Unntak 1: To flygere som begge har kompetansebevis SP4/PP4/PPT4 eller høyere i samme aktivitet og har hatt flygebevis i minimum 2 år, kan trene tandem sammen uten tandem kompetansebevis. En flyger med kompetansebevis SP4 eller høyere kan også trene tandem med en flyger med kompetansebevis PP4 eller høyere som passasjer, forutsatt at begge har hatt flygebevis i minimum 2 år.

Unntak 2: For å trene motorisert tandemflyging med fotstart, skal flygeren ha hatt kompetansebevis PPG4 i minimum 2 år og inneha kompetansebevis for tandemflyging med paraglider (PT). Passasjerens skal ha minimum PPG4.

Ved utstedelse og fornyelse av kompetansebevis skal faglig leder i klubb bekrefte til NLF/HPS at kandidaten tillates å fly i regi av klubben. Dersom man ikke har vært medlem i nåværende klubb i minst 2 år skal faglig leder i forrige klubb(er) også bekrefte at man innehar det luftvettet som kreves.

3.8.2 Krav til tandem hang-, para- eller speedglider

Vinge, sele og annet utstyr som benyttes skal være produsert for tandemflyging.

Totalvekten skal alltid være innenfor de vektbegrensninger produsenten har angitt. Dette kan fravikes ved dropp av paraglider i henhold til kapittel 3.6.

3.8.3 Sikkerhetsutstyr

Ved all tandemflyging skal følgende sikkerhetsutstyr benyttes i tillegg til det som er påbudt ved all flyging med hangglider eller paraglider:

- Låsbare karabiner med aktivisert låsmekanisme både for flyger og passasjer
- Nødsjerm tilpasset totalvekten

Tandemflyging med SPG kan kun utføres på ski.

3.8.4 Krav til briefing av tandempassasjerens

Tandempassasjerens skal briefes i:

- Prosedyrer ved startstilling og igangløping
- Kommunikasjon og kommandoer i ulike faser av flyturen
- Flystilling, plassbehov, bevegelse og mulighet for konflikt mellom flyger og passasjer
- Prosedyrer ved landing
- Ansvarsforhold vedrørende skade, erstatning etc.

Informert gjerne også tandempassasjerens om:

- Prosedyrer ved eventuelt kast av nødsjerm
- Hang-, para- eller speedgliderens virkemåte, styring, flyhastigheter, steiling, start og landing
- Fysiske/psykiske aspekter som høydevirkning, panikk, svimmelhet, kvalme

3.8.5 Krav til undertegning av erklæringsskjema

Alle tandempassasjerens tilknyttes flyging i NLFs sikkerhetssystem ved at passasjerens undertegner en egenerklæring før flyging om at man er innforstått med risikoen og at aktiviteten skjer på eget ansvar. Ved flyging med barn under 18 år skal begge foresatte signere egenerklæringen. Egenerklæringen skal oppbevares av tandemflygerens i minimum 5 år. Tandempassasjerens navn og kontaktdata skal fremgå tydelig. Egenerklæringen skal kunne fremlegges på forespørsel.

Egenerklæringsskjema skal fylles ut for hver flydag selv om passasjeren har flydd med den aktuelle tandemflygeren tidligere, om ikke skjema for all tandemflyging med den aktuelle tandemflygeren er fylt ut.

Det er ikke krav om bruk av egenerklæringsskjema dersom passasjeren selv innehar flygebevis da passasjeren i slike tilfeller er godt kjent med risikoen.

3.8.6 Krav til logging av tandemturer

Alle tandemturer skal logges. Loggen skal fremvises for faglig leder ved søknad om fornyelse av kompetansebevis. Tandempassasjerens navn skal kunne oppgis for hver tur på forespørsel.

3.9 Motorisert hang- og paragliding

3.9.1 Generelt

Dette kapittelet omfatter system som kan startes og landes ved bruk av flygerens føtter, samt system som kan startes på hjul, ski eller lignende. Kapittelet gjelder for start, flyging og landing, når motor er i gang. Dersom motor er avslått gjelder øvrige regler for hang- og paragliding.

3.9.2 Kvalifikasjonskrav til flyging med motor

Motorisert hang- og paragliding kan bare utføres dersom utøveren har kompetansebevis for dette eller er under utdanning for å få dette.

3.9.3 Startområde/landingsområde

Flygeren er ansvarlig for at bare egnede steder brukes som startområde/landingsområde for motorisert hang- og paragliding. Ved kursing tilfaller disse pliktene instruktøren.

Før motorisert flyging på regulert flysted skal det innhentes tillatelse fra den lokale klubben. Startområde/landingsområde som jevnlig brukes til motorisert hang- eller paragliding skal være godkjent for dette formål av NLF/HPS. Det er faglig leder i klubben som søker om slik tillatelse. For slike startområder/landingsområder skal prosedyrer for avgang, utflyging, innflyging og landing med tilhørende nødprosedyrer være skriftlig dokumentert og tilgjengelig på stedet.

For steder som benyttes sporadisk eller kun av én eller et fåtall utøvere skal utøveren(e) selv sørge for at nødvendig tillatelse er gitt før man starter flygingen. Slike steder trenger ikke forhåndsgodkjennelse av NLF/HPS.

Start og landing med motor i tettbygd strøk skal kun skje på plasser godkjent av NLF/HPS.

3.9.4 Hjelpepersonell

Utøveren er ansvarlig for at det finnes tilstrekkelig bakkemannskap til å holde uvedkommende i sikker avstand ved start og landing. Ved kursing tilfaller disse pliktene instruktøren.

3.9.5 Krav til logging ved flyging med motor

Alle flyturer med motor skal logges. I tillegg skal det føres loggbok for motorsystemet.

3.9.6 Spesielle regler for flyging

Minstehøyder

Flyging med motorisert hang- og paraglider skal utføres i henhold til reglene om minstehøyde i SERA.3105 og SERA.5005 bokstav f, med nasjonale tilpasninger i BSL F 1-1 § 16 bokstav d.

Til veiledning kan minstehøydebestemmelsene i SERA oppsummeres som i nedenstående sammendrag. Dersom tolkning av sammendraget leder til et annet resultat enn korrekt tolkning av SERA.5005 bokstav f i lys av BSL F 1-1 § 16, går SERAs regler foran, jf. luftfartsloven § 16-1 annet ledd.

Flyging med motorisert hang- og paraglider skal ikke utføres med motor i gang i lavere høyde enn fastsatt nedenfor, med unntak for start og landing:

- Over tettbebygd strøk eller folkemengder: Minimum 300 m over høyeste hindring innenfor en radius på 600 m fra utøveren.
- Over andre områder: Minimum 150 m over bakken.

Flyging i kontrollert luftrom

Flyging i kontrollert luftrom er kun tillatt etter klarering fra angjeldende enhet av lufttrafikktenesten og skal utføres innen rammen av de begrensninger som er angitt i klareringen. Se punkt 3.3.4 og 3.3.5 for nærmere detaljer om flyging med HPS uten ordinær flyradio og transponder.

Motorferdsel i utmark mv.

Start og landing med motorisert hang- og paraglider er i utgangspunktet forbudt i utmark og vassdrag, jf. motorferdselloven¹⁶ § 3. Unntak gjelder for områder hvor kommunen har gitt generell eller individuell tillatelse, jf. motorferdselloven §§ 5 eller 6.

I områder hvor det er truffet vedtak om områdevern i medhold av naturmangfoldloven¹⁷ kapittel V kan det gjelde særskilte ferdselsbegrensninger.

Vikepliktsregler

Flyging med motorisert hang- og paraglider skal utføres i henhold til reglene om unngåelse av kollisjoner i SERA kapittel 2, herunder SERA.3201, SERA.3205 og SERA.3210. I SERA ansees motorisert hang- og paraglider som motordrevet luftfartøy.

VFR flyging 'on-top'

VFR-flyging on top (over skyer) kan skje i samsvar med beskrivelse i sikkerhetssystemet «Utsjekk VFR on top», og kun i tidsrommet hvor det ikke er «natt», jf. forordning (EU) nr. 923/2012 artikkel 2 nr.97. Utstyr for elektronisk synlighet i tråd med ADS-L standard anbefales brukt.

3.9.7 Sikkerhetsutstyr

Ved motorisert flyging skal følgende sikkerhetsutstyr benyttes:

- Nødskjerm tilpasset totalvekten
- Ved flyging over vann utenfor glidedistanse fra strand, skal bemannet hensiktsmessig følgebåt benyttes. I tillegg skal man ha flyteanordning for utøver og utstyr med motor, som holder utøveren flytende med hodet opp, samt "hook-knife" tilgjengelig.

3.10 Akroflyging med paraglider

¹⁶ Lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven).

¹⁷ Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

3.10.1 Kvalifikasjonskrav

Akroflyging med paraglider kan bare utføres når flygeren har kompetansebevis for akroflyging, eller er under utdanning for å få dette. Enkle akroøvelser kan utføres under deltagelse på sikkerhetskurs.

Trening på nye øvelser bør alltid foregå med kvalifisert instruktør, og øvelsene skal utføres over vann med bemannet redningsbåt på vannet.

3.10.2 Krav til paraglider

Flygeren selv er ansvarlig for at utstyret som benyttes tåler de belastninger som kan oppstå under utførelse av akroflyging med paraglider. Utstyrleverandørens anbefaling om akroflyging skal følges.

3.10.3 Krav til flysted ved organisert akroflyging

Ved organiserte treninger, samlinger, kurs eller konkurranser skal alle øvelser utføres over vann. Under utførelse av akroøvelser skal flygeren selv sørge for at dette skjer i betryggende avstand fra andre flygere.

3.10.4 Minstehøyde

Alle øvelser skal være avsluttet minimum 200 meter over terrenget. Kravet gjelder ikke for akroflyger med kompetansebevis for oppvisning.

Over vann er det ingen krav til minstehøyde.

3.10.5 Sikkerhetsutstyr

Ved all akroflyging skal det benyttes nødskjerm tilpasset totalvekten. Kun tørr nødskjerm kan benyttes under flyging. Flytevest og bemannet redningsbåt på vannet skal benyttes ved trening over vann. Flytevesten skal være tilpasset utøverens vekt og ha minimum 50 N oppdrift.

3.10.6 Konkurranser i akroflyging med paraglider

For å delta i en konkurranse kreves det at flygerne har kompetansebevis for akrokonkurranse. Arrangøren kan kreve at deltagerne går igjennom en kvalifiseringsomgang der man viser at man behersker nærmere angitte øvelser. Hvis det her er tvil kan arrangøren nekte flygere å delta i konkurransen.

3.11 Akroflyging med hangglider

Akroflyging med hangglider er ikke tillatt uten særskilt utdanning og etter søknad til fagsjef NLF/HPS.

3.12 Speedgliding

3.12.1 Kvalifikasjonskrav

Speedgliding kan bare utføres når utøveren har kompetansebevis for speedgliding, eller er under utdanning for å få dette.

3.12.2 Krav til flysted

Speedgliding skal ikke foregå i alpinanlegg så sant man ikke på forhånd har fått tillatelse til det. Man skal være oppmerksom på snøskredfare når man er i skredfarlig terreng.

3.12.3 Krav til landingssted

Den store hastigheten man kommer inn for landing med krever at man har store åpne områder uten hindringer som landingsområde. Man bør unngå å lande i områder hvor det er mye folk for å unngå faren ved kollisjon med disse under landing. Landingsstedet skal være inspisert på forhånd.

3.12.4 Minstehøyde

Det er ikke krav om minstehøyde ved flyging med speedglider

3.12.5 Sikkerhetsutstyr

Ryggbeskyttelse og evt. annet verneutstyr anbefales.

3.12.6 Konkurranser i speedgliding

Arrangøren kan kreve at deltagerne går igjennom en kvalifiseringsomgang der man viser at man behersker sporten.

3.13 Oppvisningsflyging

For oppvisningsflyging på flystevner og andre arrangementer kreves kompetansebevis for oppvisningsflyging.

NLF/HPS kan utstede kompetansebevis for oppvisning etter søknad.

Ved oppvisninger skal oppvisningsflygingen og programmet være godkjent av NLF/HPS før flygingen finner sted. Nødvendige tillatelser ihht overordnet regelverk må være tilfredsstilt før godkjenning kan gis.

For oppvisningsflyging med motor kreves særskilt godkjenning av Luftfartstilsynet. Oppvisningsflyging med motor skal gjennomføres i henhold til reglene i forskrift 23. april 2015 nr. 424 om flygeoppvisning [BSL D 4-3].

4 UTDANNING

4.1 Klubben og undervisningen

All opplæring som leder opp mot et kompetansebevis skal foregå i regi av en klubb som er organisert og bemannet i henhold til sikkerhetssystemet eller i regi av NLF.

Klubber som utdanner utøvere fra andre steder av landet, skal forsikre seg om at utøverne får tilbud om nødvendig oppfølging i sitt nærområde.

Den som skal drive opplæring innen hang- para- eller speedgliding skal ha kompetansebevis som instruktør innen aktuell opplæring.

4.1.1 Instruktørene

Klubbens faglige leder eller utdanningsansvarlig, står som ansvarlig for utdanningen i klubben. Instruktørene og hjelpeinstruktørene samt hjelpeinstruktørkandidatene vil stå for den praktiske opplæringen i samarbeid med faglig leder eller utdanningsansvarlig.

4.1.2 Forelesere og andre ressurspersoner

Faglig leder kan velge å benytte særlig kompetente personer, i eller utenfor klubben, som forelesere i et spesielt eller flere av teoriemnene. Det kreves ingen formell opplæring fra seksjonens side for å utføre denne oppgaven.

4.1.3 Politiattest (barneomsorgsattest)

I henhold til Norges Idrettsforbund skal alle som utfører oppgaver i norsk idrett, som innebærer et ansvars- eller tillitsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming, fremvise politiattest (barneomsorgsattest). Denne skal forevises klubbens politiattestansvarlig som registrerer dette. Søkeren skal deretter selv oppbevare politiattesten.

4.1.4 Utdanningsprogram

Utdanningen skal foregå i henhold til seksjonens utdanningsprogram:

- Utdanningsprogrammet for hanggliding, Safe Pro
- Utdanningsprogrammet for paragliding, Para Pro
- Utdanningsprogrammet for speedgliding, Speed Pro
- Utdanningsprogrammet for motorisert paragliding, Motor Pro

Utdanningsprogrammene beskriver regler for utdanningen og er godkjent av Luftfartstilsynet som del av sikkerhetssystemet.

4.1.5 Teoriundervisning

Opplæring i teorifagene bør foregå som klasseromsundervisning organisert av klubbens faglige leder eller utdanningsansvarlig, men kan helt eller delvis tas som selvstudium etter avtale med klubben. Dersom dette av praktiske årsaker ikke kan gjennomføres, kan det samarbeides med andre klubber om denne undervisningen.

4.1.6 Krav til lokaler og hjelpemidler

Undervisningslokalet skal være godt egnet til formålet. Instruktøren skal ha til disposisjon nødvendige hjelpemidler som tavle eller flipover, PC projektor, evt. andre undervisningshjelpemidler etter behov.

4.1.7 Kompetansekrav

Kompetansekrav til opplæring av utøverne er gitt i utdanningsprogrammene og består av følgende læringselementer:

- Luftvett
- Ferdigheter
- Kunnskaper
- Erfaring

4.1.8 Konvertering av utenlandsk kompetansebevis

Ved konvertering av utenlandsk kompetansebevis skal det vurderes i hvert enkelt tilfelle hvilket kompetansetrinn det kan konverteres til. Det skal tas utgangspunkt i vedkommendes erfaringsnivå og nivået på det utenlandske kompetansebeviset. Krav ved konvertering er gitt i utdanningsprogrammene.

4.2 Krav til deltagere på grunnkurs

4.2.1 Prøvedag

For potensielle elever til grunnkurs kan det avholdes prøvedag. Etter å ha undertegnet et erklæringsskjema, skal eleven få helt grunnleggende opplæring i flyteori og starteknikk. Deretter kan det gis mulighet til noen korte prøveturer under oppsyn av instruktør. Antall prøveturer skal ikke omfatte mer enn 5 vellykkede starter med høyde inntil 5 meter over bakken. Det skal opplyses om at flyging utover dette krever medlemskap og at man er registrert som kurselev hos NLF/HPS.

4.2.2 Krav til undertegning av erklæringsskjema

Alle kursdeltagere skal undertegne en erklæring før kursoppstart om at denne aktiviteten skjer på eget ansvar. Erklæringen skal arkiveres av klubben.

4.2.3 Medisinske krav

I hang-, para- eller speedgliding stilles det ikke krav til legeundersøkelse for normalt friske personer. Før man begynner på kurset skal eleven signere på følgende egenerklæring:

"Jeg erklærer herved at jeg er fysisk og psykisk skikket til å fly hang-, para- og/eller speedglider. Jeg erklærer at jeg ikke har noen sykdommer som kan gjøre meg uegnet til å fly, slikt som epilepsi, diabetes ol. Jeg er klar over at jeg til enhver tid plikter å underkaste meg doping- eller rusmiddelkontroll, herunder blodprøve. Jeg er kjent med risikoen som er knyttet til hang-, para- eller speedgliding, og har gjort en selvstendig vurdering av og er klar over mitt eget vurderingsansvar i forhold til risikoen."

Dersom sykdom eller andre lidelser innebærer at eleven ikke kan signere slik egenerklæring, skal eleven framvise legeerklæring for utdanningsansvarlig før deltakelse på kurs. I legeerklæringen skal legen bekrefte at personen på undersøkelsestidspunktet ikke har sykdommer eller lidelser som vil være til hinder for sikker utøvelse av flyging og bekrefte dette med sin underskrift.

4.2.4 Luftvett

Det er viktig både for instruktør og elev at instruktøren får et begrep om elevens holdning og motivasjon for å lære å fly. Instruktøren har utdanning til å foreta en slik vurdering. Det kan på et relativt tidlig tidspunkt avklares om eleven har de rette holdninger til flyging og sikkerhetssystemer og eventuelle misforståelser kan korrigeres. I noen tilfeller kan instruktør fraråde personer å drive med denne type aktivitet.

4.2.5 Kreditering av tidligere erfaring

Tidligere flyerfaring – teoretisk og praktisk – kan være et pluss for nye elever, men hang-, para- og speedgliding er så spesielle aktiviteter at slik ordinær flygererfaring i de færreste tilfeller fører til at man kan fritas for deler av undervisningen.

4.3 Teoretiske og praktiske prøver

4.3.1 Teoretisk prøve

Det skal benyttes teoretiske prøver utarbeidet av NLF/HPS. Prøvene består av flervalgsspørsmål. Praktisk prøve som består av godkjenning av flere forskjellige øvelser kan være påbegynt når man tar teoretisk prøve. Elevene skal avlegge teoretisk prøve i følgende fag:

- Aerodynamikk
- Meteorologi
- Praktisk flyging
- Lover og regler
- Førstehjelp
- For elevbevis er det også teoretisk prøve i materialkunnskap

Teoriprøve for begynneropplæring skal skje under kurset. For teoriprøver til kompetansebevis på høyere nivåer avtales dette med en av klubbens instruktører. Ønsker eleven å ta teoriprøve i annen klubb av praktiske årsaker, skal dette godkjennes av klubbens faglige leder.

Beståtte teoriprøver skal dokumenteres og er gyldige i 1 år, regnet fra første avlagte prøve.

4.3.2 Praktisk prøve / ferdighetsvurdering

Praktisk prøve til kompetansebevis gjøres med instruktør til stede og godkjennes av instruktør. En praktisk prøve kan gå over mange flyturer der de forskjellige øvelsene utføres alene eller sammen med andre øvelser på hver tur.

Beståtte praktiske prøver skal dokumenteres og er gyldige i 1 år, regnet fra første avlagte prøve.

5 TEKNISKE BESTEMMELSER

NLF/HPS anbefaler at utstyr som benyttes er produsert og testet i henhold til bransjestandarder for slikt utstyr.

De mest brukte standardene er:

EN 926-1 Paraglider load test	Europeisk standard for last-test av paraglidere
EN 926-2 Paraglider flight test	Europeisk standard for test av passiv sikkerhet for paraglidere. Denne standard krever sertifisering i henhold til EN 926-1.
EN 12491 Emergency Parachutes (rescue)	Europeisk standard for nødskjermer.
EN 1651 Harness	Europeisk standard for seletøy.
EN 966	Europeisk standard for hjelmer for luftsport
LTF NFL II-91/09	Tysk standard for paraglidere.
DGAC	Fransk luftfartsmyndighet som gir regler for paraglidere for motorisert flyging.
DHV	Tysklands Para- og Hangliderforbund, som gir standarder for hangglidere
USHPA	USAs Hang- og Paragliderforbund, som gir standarder for hangglidere

5.1 Ansvar

Ansvaret for bruk, kontroll og vedlikehold av utstyr brukt til hang-, para- og speedgliding ligger hos eieren og brukeren av utstyret. Utøveren er selv ansvarlig for at utstyret er i tilfredsstillende stand før det benyttes til flyging. Utøveren skal sette seg inn i produsentens brukermanual. Bruk og vedlikehold beskrevet i manualen skal følges. Dersom utøveren ikke har tilstrekkelig kompetanse for nødvendig vedlikehold på utstyret, skal utøveren ha hjelp av forhandler eller andre som har slik kompetanse.

Faglig leder er hovedansvarlig for utstyr eid av klubben. Utført vedlikehold skal dokumenteres og arkiveres av klubben.

På grunnkurs er instruktør ansvarlig for at elevenes utstyr er i tilfredsstillende stand før flyging.

5.2 Vingetyper

5.2.1 Hovedtyper

Hangglidere og paraglidere er delt i 5 kategorier. Kategoriene er definert av FAI avdeling CIVL, i FAI Sporting Code Section 7.

Kategoriene er:

- Klasse 1: Hangglidere av typen flex wing som styres med vektskifte
- Klasse 2: Hangglidere av typen rigid wing som styres med vektskifte og/eller ror/brems. Flyger kan bygges inn i vingen.
- Klasse 3: Paraglidere
- Klasse 4: Mikrolette seilfly
- Klasse 5: En avart av klasse 2, men uten at flygeren kan bygges inn i vingen.

5.2.2 Paraglider underkategorier

Paraglider er vinger som tilfredsstiller minst ett av følgende punkter:

- Alle vinger som er godkjent i henhold til EN 926-2 eller LTF NFL II-91/09.
- Uten godkjenning: Alle vinger større enn 20 m² med et definert vektområde.
- Uten godkjenning: Vinger med definert vektområde og som er definert som freestyle/akrovinge/motorvinge av produsenten.

Minivinge er vinger som tilfredsstiller alle følgende punkter:

- Alle vinger mellom 14 og 20 m² uten godkjenning som paraglider, som
- har et definert vektområde, og
- der produsentens oppgitte maksvekt gir vingebelastning mindre enn 8 kg/m², og
- ikke er definert som freestyle/akrovinge/motorvinge av produsenten, og
- ikke er definert som speedglider av produsenten.

Speedglider er vinger som tilfredsstiller minst ett av følgende punkter:

- Alle vinger mindre enn 14 m² uten godkjenning som paraglider.
- Alle vinger uten godkjenning som paraglider, hvor produsentens oppgitte maksvekt gir vingebelastning større enn 8 kg/m².
- Alle vinger som ikke har et vektområde definert av produsenten.
- Alle vinger som produsenten har definert som speedglider.

Vinger med kiterisere er vinger der bruk av vingens styrelinjer medfører en endring av hele vingens angrepvinkel, disse kategoriseres som følger:

- Alle vinger større enn 22 m² med et definert vektområde kategoriseres som paraglider
- Alle vinger mellom 16 og 22 m² med et definert vektområde og der produsentens oppgitte maksvekt gir vingebelastning mindre enn 8 kg/m² kategoriseres som minivinge.
- Alle vinger med kiterisere under 16 m² kategoriseres som speedglider.

For alle vingeareal gjelder faktisk angitt målt flatt areal (Ikke produsents modellbetegnelse).

NLF kan gi dispensasjon fra kravet om et definert vektområde for vinger som tilfredsstiller alle øvrige punkter for den aktuelle kategorien, dersom produsenten ikke har angitt et definert vektområde.

Veiledning til Paraglider underkategorier

1. Finn fram de tekniske data produsenten har oppgitt for vingen du ønsker å kategorisere.
2. Begynn på toppen av listen under paraglider. Hvis minst ett av punktene tilfredsstilles, kategoriseres vingen som paraglider.
3. Hvis ikke, gå videre til minivinge. Hvis alle punktene tilfredsstilles, kategoriseres vingen som minivinge.
4. Hvis ikke, gå videre til speedglider. Hvis minst ett av punktene tilfredsstilles, da kategoriseres vingen som speedglider.

5.3 Hang-, para- og speedglidere

5.3.1 Vinger og seletøy

Vinger og seletøy skal være produsert for hang-, para- eller speedgliding.

5.3.2 Ryggbeskyttelse

Paragliderseletøy skal ha dempende ryggbeskyttelse.

Unntak:

- Flyging med motor. Egnert seletøy for flyging med motor skal benyttes.
- Flyging med lettvektsutstyr.

5.3.3 Hjelm

Hjelm som er sertifisert etter EN 966 (luftsport) eller EN1077 A & B, ASTM2040, SNELL rs98 (snøsport) skal benyttes. Bruker skal forsikre seg om at hjelmen ikke har skader som ødelegger dens egenskaper.

5.3.4 Nødsjerm

Nødsjerm skal være produsert for hang-, para- eller speedgliding. Nødsjerm skal pakkes og vedlikeholdes i henhold til produsentens anbefalinger.

Planlagt trening i bruk av nødsjerm skal foregå over vann. Flytevest og bemannet redningsbåt på vannet skal benyttes.

5.3.5 Basesjerm eller fallsjermreserve som nødsjerm

Seletøy som er produsert for paragliding og utstyrt med nødsjerm i form av en basesjerm eller fallsjermreserve, og mulighet for frigjøring av vinge kan benyttes. Skjermer som benyttes til formålet skal være produsert for basehopping eller fallsjermhopping. Det forutsettes at minst en ytterligere nødsjerm er påmontert seletøyet.

Planlagt trening på frigjøring av vinge skal utføres med en minstehøyde på 300 meter. Trening kan foregå over land. Ved trening over vann skal bemannet redningsbåt på vannet benyttes. Trening tillates også utført fra tandem paraglider.

5.3.6 Nødpeilesender

Det anbefales å medbringe personlig nødpeilesender (PLB) ved distanseflyging og flyging alene.

5.3.7 Annet utstyr

Alt utstyr som medbringes under flyging (fotoapparat, flyinstrument, ski og lignende) skal festes forsvarlig.

5.3.8 Utstyr som har vært i saltvann

Utstyr som har vært utsatt for saltvann skal snarest rengjøres for å sikre at alt salt blir fjernet. Komponenter som har vært i kontakt med sjøvann (saltvann) i mer enn 48 timer eller som ikke har blitt skylt tilfredsstillende innen 24 timer etter berging bør kasseres.

5.4 Motoriserte hang- og paraglidere

5.4.1 Vinge og seletøy

Vinger og seletøy skal være egnert for motorisert hang- eller paragliding.

Seletøyet skal være med 4-punkts sele.

5.4.2 Motorsystem

Motorsystemet skal være produsert for motorisert hang- eller paragliding.

5.4.3 Støy

Maksimum støynivå for motor skal ikke overstige 80 dB(A) målt i en avstand av 10 meter med motoren på maksimum cruise (full gass). Støymåling foretas i 15 sekunder langs en sirkelomkrets med radius 10 meter i 8 punkter med 45 graders avstand i maksimum vindhastighet på 3 m/s.

5.4.4 Nødskjerm

Nødskjerm skal være produsert for formålet.

5.4.5 Vektbegrensning

I henhold til grunnforordningen for sivil luftfart (EU) 2018/1139 vedlegg I nr.1 bokstav i, er maksimal tillatt vekt 70 kg og inkludert full drivstofftank. Ytterligere 5 kg tillates for nødskjerm.

6 FLYTRYGGING

Flytrygging er de tiltak som settes inn for å redusere risikoen for at hendelser og kritiske situasjoner oppstår under utøvelse av hang-, para- eller speedgliding. Flytrygging kan også omfatte tiltak for å begrense skadeomfang når hendelser likevel skjer.

Sikkerhetssystemet skal sikre at flytryggingsarbeidet foregår tilnærmet kontinuerlig i NLF/HPS-seksjonen. Systemet skal bidra til en aktiv informasjonsflyt til alle klubber og medlemmene der de får løpende informasjon om nye og eksisterende risikomomenter.

Ansvar for flytryggingsarbeidet ligger hos fagsjefen sammen med fagutvalget.

Flytryggingsarbeidet skal utføres etter følgende modell:

- Innsamling av erfaringsdata
- Analyse og systematisering av innsamlede data
- Tilbakemelding til utøvere
- Foreslå revisjon av regelverk og utdanningssystem på grunnlag av erfaringer

6.1 Handlingsplan ved ulykker

Er du førstemann ved en ulykke så bør du følge denne listen:

1. Start førstehjelp. Hvis bevisstløs og unormal pust, start hjerte- og lungeredning (HLR). Stopp blødninger
2. Ring 113 medisinsk nødtelefon så snart som mulig, for å få hjelp
3. Bli ved vedkommende inntil redningspersonale er på plass og tar over ansvaret
4. Dersom 113 medisinsk nødtelefon ikke er varslet, ring 112 for å varsle politiet at det har skjedd en ulykke
5. Varsle fagsjef (Se også varslingsplan i neste punkt)
6. Varsle faglig leder i lokal klubb.
7. Presse henvises til fagsjef. Unngå uttalelser til pressen når du opplever slike situasjoner. Uttal deg ikke om årsak.
8. Ved dødsfall er det politiets oppgaver å ta kontakt med pårørende

6.2 Varslingsplan ved ulykker

Ved ulykker med hang-, para- eller speedglider skal følgende varsles (se pkt. 5 over) så snart man har kontroll over ulykken:

1. Fagsjef varsles på telefon 908 67 560
2. Om fagsjefen ikke kan treffes skal leder i fagutvalget varsles, eventuelt seksjonens leder
3. Fagsjef varsler generalsekretær umiddelbart ved ulykker. Generalsekretær varsler NLFs president
4. Fagsjef varsler styret og fagutvalget

Telefonlisten med telefon til fagsjef, leder i fagutvalget og seksjonens leder finnes alltid i oppdatert versjon på NLFs hjemmeside under *Kontakt oss*.

6.3 Innsamling av erfaringsdata

6.3.1 Hendelsesrapportering

Hendelser som har medført skade eller fare for skade på mennesker, utstyr eller tredjeparts eiendom skal rapporteres til NLF/HPS.

Definisjoner:

Næruhell: Hendelse som ikke har medført skade på utøver, utstyr eller tredjeparts eiendom, men skade var nær ved å skje

Uhell: Skade på utøver, utstyr eller tredjeparts eiendom. Kun ubetydelig personskade uten behov for legebehandling eller førstehjelp

Ulykke: Legemsskade på utøver eller tredjepart med behov for legebehandling eller førstehjelp, eventuelt arbeidsufør minst én dag

6.3.2 Rapporteringsansvar

Frem til eleven har trinn 2 (under grunnkurs) er det instruktøren som har ansvar for å rapportere aktuelle hendelser. Elever med SP2/PP2/SPG2 skal rapportere sammen med instruktør.

PP3/SP3/SPG3/PPG3/PPT3 og høyere er selv ansvarlige for rapportering.

6.3.3 Oppfølging av hendelser

Klubbens faglige leder er ansvarlig for at det finnes et system for lokal oppfølging og vurdering av rapporteringspliktige hendelser. Videre skal han/hun se til at involverte personer ivaretas på en best mulig måte etter en hendelse.

6.4 Analyse, systematisering og arkivering

6.4.1 Analyse og systematisering

Rapporter sendes NLF/HPS ved den faglige ledelse for analyse og systematisering.

6.4.2 Analyse

Det skal utarbeides årlige analyser på bakgrunn av hendelsesrapportene.

6.4.3 Arkivering

NLF/HPS skal sørge for at alle rapporter og analyser arkiveres.

Kopi av hendelsesrapporter skal sendes til faglig leder i aktuell klubb for lokal arkivering.

6.5 Tilbakemelding til utøvermiljøet

6.5.1 Presentasjon

Årlige analyser skal gjøres kjent for klubbene gjennom kommunikasjon med faglige ledere og ved presentasjon på fagseminar/ledermøte.

6.5.2 Spesielle erfaringer

Spesielle erfaringer trukket ut fra rapportene skal gjøres kjent for utøverne via de faglige lederne i klubbene.

6.6 Revidere regelverk på grunnlag av erfaringer

NLF/HPS' faglige ledelse skal på grunnlag av erfaringsdata vurdere forslag til endringer i sikkerhetssystem og utdanningsprogram.

Fagutvalget bør med jevne mellomrom foreta risikoanalyser ut fra erfaringsdata fra inn- og utland, og utvalget bør vurdere om nødvendige tiltak skal iverksettes for å redusere identifisert risiko.

6.7 Undersøkelseskommisjon

6.7.1 Aktuelle hendelser

Undersøkelseskommisjon settes ned etter en hendelse med stor alvorlighetsgrad.

Undersøkelseskommisjon skal alltid settes ned etter:

- Fatal ulykke
- Oppfordring fra politi, NLF, Luftfartstilsynet eller Statens havarikommisjon (SHK)

Undersøkelseskommisjon kan også settes ned etter:

- Ulykke med alvorlig personskade
- Hendelse der det er mistanke om grove utstysfeil
- Hendelse der det er mistanke om grove brudd på regelverk
- Hendelse der sportens ansikt utad krever dette

6.7.2 Oppgaver

Undersøkelseskommisjonen skal klarlegge hendelsesforløp, årsaker og eventuelt andre påvirkende omstendigheter til en gitt hendelse. Formålet med undersøkelsen er å forebygge framtidige ulykker og hendelser uten at skyld eller ansvar fordeles.

Andre hovedoppgaver er:

- Å bistå politi og luftfartsmyndigheter i deres etterforskning
- Anbefale eventuelle umiddelbare tiltak for NLF/HPS' faglige ledelse
- Utarbeide rapport med anbefalinger til NLF/HPS' faglige ledelse

6.7.3 Utnevning

Undersøkelseskommisjon utnevnes av NLFs presidentskap.

NLF/HPS foreslår kandidater til generalsekretær. Generalsekretær tilføyer kandidat fra annen seksjon eller ekstern, og fremmer deretter forslaget for NLFs presidentskap som foretar utnevning.

Ved alvorlige eller fatale hendelser skal fagsjefen varsles umiddelbart slik at en eventuell undersøkelseskommisjon kan settes ned raskt.

6.8 Handlingsplan for undersøkelseskommisjon

6.8.1 Rask igangsetting av arbeidet

En undersøkelseskommisjon skal gå i gang med arbeidet så raskt som mulig etter utnevning.

6.8.2 Klarlegging av hendelsesforløp

Klarlegging av hendelsesforløp er den viktigste delen av kommisjonens arbeid og skal danne grunnlaget for resten av arbeidet. Kommisjonen bør begynne med å undersøke hendelsesforløpet, intervju eventuelle vitner, foreta åstedsbefaring, undersøke utstyr, ta bilder etc.

Ved fatale ulykker og ulykker med alvorlig personskade har den lokale politimyndighet etterforskningsansvar. Undersøkelseskommisjonen skal ikke foreta seg noe som bryter med politiets interesser, men samarbeide og stille sine kunnskaper til disposisjon.

Ingenting skal flyttes eller endres på stedet uten etter anvisning eller tillatelse fra politiet. Kommisjonen skal søke politiet om frigivelse av opplysninger fra vitneavhør, eventuelle medisinske undersøkelser/obduksjon etc.

En del faktorer som kan ha medvirket til hendelsen og som derfor bør undersøkes, er:

- Utøverens bakgrunn, erfaringsnivå og aktivitet den siste tiden før hendelsen
- Utøverens dagsform og spesielle omstendigheter
- Utstyrets stand; type, alder, slitasje, feil og modifikasjoner. Alt utstyr sjekkes nøye (hang-, para-, speedglider, hjelm, seletøy, nødskjerm, eventuelt opptreks-/oppslepsutstyr etc). Relevante observasjoner bør dokumenteres med bilder.
- Spesielle forhold på flystedet, generelt og ved aktuelt tidspunkt.

6.8.3 Anbefalinger til NLF/HPS' faglige ledelse om umiddelbare tiltak

Dersom kommisjonen finner det nødvendig, bør anbefalinger meddeles NLF/HPS' faglige ledelse ved fagsjefen på et meget tidlig tidspunkt. Dette kan for eksempel være:

- Modifikasjon/utbedring av utstyr
- Midlertidig forbud mot bruk av tilsvarende utstyr eller krav til modifikasjon
- Midlertidig stenging av eller omklassifisering av flysted
- Informere om forhold som kan føre til begrensning av elev-/flygebevis eller instruktørbevis

6.8.4 Informasjon til presse og publikum

Det er viktig at presse og publikum gjøres oppmerksom på at en undersøkelseskommisjon er i arbeid. Informasjon som gis skal komme fra NLF/HPS' fagsjef eller den han/hun bemyndiger.

Undersøkelseskommisjonen skal ikke under noen omstendigheter frigi personopplysninger om involverte personer. Ved sterk pågang fra presse, henvises til deres egen "vær varsom plakat". Se for øvrig "Handlingsplan ved ulykker."

6.8.5 Rapportering

Undersøkelseskommisjonen rapporterer til NLF/HPS' faglige ledelse ved fagsjefen. Den faglige ledelse sørger for videre rapportering. Dette innebærer rapportering til seksjonens medlemmer via klubbens fagtekniske kanaler.

Rapportens form skal tilpasses situasjonen, men bør inneholde kapitler om:

- Involverte personer
- Organisasjon
- Flysted og forhold
- Hendelsesforløp
- Analyse av hendelsesforløp
- Konklusjon om årsaken til hendelsen
- Anbefaling overfor NLF/HPS' faglige ledelse

6.9 Oppdateringsseminarer

Flytrygging er alltid med på instruktørenes oppdateringsseminarer. I tillegg er flytrygging tema på faglig lederseminarer.

6.10 Spesielle flytryggingstiltak

Seksjonen kan når de finner det riktig, lansere nødvendige flytryggingstiltak. Det kan være enkeltstående handlinger som prøver å fokusere på et spesielt risikomoment eller en lengre kampanje som kan vare en sesong om seksjonen finner det nødvendig.

6.11 Kommunikasjon mellom seksjon og klubber

Denne kommunikasjonen foregår i alle tilfeller mellom fagsjef og klubbens faglige ledere som igjen har ansvaret for intern distribusjon innen klubben. Slik informasjon legges i tillegg ut på seksjonens hjemmesider slik at seksjonens medlemmer raskt kan finne sikkerhetsinformasjon. Det er viktig at man tar tak i akutte situasjoner og straks formidler sikkerhetstiltak til medlemmene slik at man forebygger at slike hendelser skjer igjen.

7 DEFINISJONSSAMLING

7.1 Definisjoner

Akroflyging med hangglider	Øvelser der utøveren framprovoserer pitch over 30 grader og/eller roll over 60 grader
Akroflyging med paraglider	Steil, spinn (eller øvelser som medfører stor fare for steil eller spinn, som SAT, helikopter etc.), stupspiral ned til bakken og øvelser som medfører pitch eller roll over 90 grader
Avansert løft	Krevende flygeforhold som marginale, kraftige eller turbulente heng- og termikkforhold
BSL	Bestemmelser for Sivil Luftfart.
Bølgeflying	Flying der en utnytter bølger skapt av en luftmasse som beveger seg over og i takt med ås eller fjellkammer som ligger parallelt på tvers av vindretningen
CIVL	Commission Internationale de Vol Libre (Hang- og paragliderseksjonen i FAI)
Distanseflyging	Flying der utøveren ikke alltid kan gli til hovedlanding.
Elev	Deltager på grunnkurs, eller innehaver av SP2/PP2/SPG2 utstedt av NLF/HPS.
Elevbevis	Kompetansebevis for elev - nivå 2
Elevstart	Flysted der start og landingssted samt vanlig flyrute mellom disse må anses for å være lette og ha god margin til eventuelle hindringer og andre faremomenter. Startstedet skal være uten hindringer som trær, ledninger, skitrekk eller lignende i en bred nok sektor til å kunne gjøre feil og avbryte i tide. Sikker flyfart skal kunne oppnås ved akselerering på bakken. Landingsstedet skal kunne sees fra startstedet, eller det skal være opprettet toveis kommunikasjon mellom start og landingsområdet ved de første flyturene på grunnkurs. Landingsområdet skal være stort og kunne nås med god høyde og lett manøvrering. Det skal ved stille luft være tilstrekkelig høyde til å gjennomføre både elevøvelser og innflygingsmønster med gode marginer.
FAI	Fédération Aéronautique Internationale (Det internasjonale luftsportforbundet)
Flygebevis	Kompetansebevis for flyger - nivå 3 eller høyere
Flyger	En flyger innehar SP3/PP3/SPG3/PPG3/PPT3 eller høyere utstedt av NLF/HPS.
Flying	Bruk av hang-, para- eller speedglider i regi av NLF/HPS.

Flyging i løft	Flyging der man utnytter oppadgående luftstrømmer (løft) til å holde høyde eller å stige.
Flysted	Et nærmere angitt geografisk område med tilhørende start, landing og luftrom som man normalt vil operere i under flyging.
Flytur	Hangglidertur/paraglidertur/speedglidertur som inneholder startfase, flyfase og landingsfase. Trening i skolebakke kvalifiserer normalt ikke som flytur.
Fotstart	Startmetode uten bruk av ski, trike, opptrekk eller oppslep
Gliding (Glideflyging)	Flyging der man hele tiden har et høydetap
Hengflyging	Flyging der en utnytter en luftmasse som presses opp skrånende terreng (heng).
Hjelpeinstruktør	Flyger som kan gi utdanning i henhold til dette sikkerhetssystem og innehar hjelpeinstruktørbevis utstedt av NLF/HPS innen aktuell aktivitet.
Instruktør	Flyger som kan gi utdanning i henhold til dette sikkerhetssystem og innehar instruktørbevis utstedt av NLF/HPS innen aktuell aktivitet.
Kompetansebevis	Samlebetegnelse på elev- og flygebevis
Konkurranseflyging	Flyging utført av deltager i en konkurranse.
Lett løft	Flyging i lette heng- og termikkforhold uten kast og turbulens og med god avstand til terrenget
Motor Pro	Utdanningsprogrammet for motorisert paragliding.
NLF/HPS	Norges Luftsportforbund / Hang-, para- og speedgliderseksjonen.
Oppslep	Startmetode hvor det benyttes en flygende slepemaskin til å slepe opp hangglidere.
Opptrekk	Startmetode hvor det benyttes vinsj eller en mobil innretning på bakken eller vannet til å trekke opp hangglidere eller paraglidere.
Oppvisningsflyging	Flyging som er annonsert og/eller utført i forbindelse med et offentlig arrangement, for et publikum.
Para Pro	Utdanningsprogrammet for paragliding.
Paratrike	En paraglider koblet til et rammeverk som er påmontert sete, motor og har ski eller hjul som kan styres under avgang og landing.
Regulert flysted	Flysted der lokal klubb, organisator, grunneier, lufttrafiktjenesten, myndigheter eller andre har gitt ut midlertidige eller permanente regler for flyging på angjeldende sted.

Safe Pro	Utdanningsprogrammet for hanggliding.
SERA	Standardised European rules of the air, dvs. standardiserte europeiske lufttrafikkregler fastsatt i forordning (EU) nr. 923/2012.
Skolebakke	Bakke som består av jevnt terreng, fortrinnsvis snø, sand, jord, gress eller dyrket mark, med en profil som muliggjør gliding med angjeldende type hangglider/paraglider/speedglider. Det skal ikke være hindringer i eller under flybanen, og det skal være god margin til hindringer på hver side av flybanen. Start, utflygings- og landingsforhold skal være lette og kunne foregå i en rett linje. Flyhøyden skal normalt ikke overstige 5 meter over bakken.
Speed Pro	Utdanningsprogrammet for speedgliding.
Stupstart	Startsted der overgangen fra løpebanen til bratt terreng ikke tillater at vingen er fullt trykksatt i det piloten forlater bakken hvis det er vindstille.
Tandempassasjer	Person som deltar som passasjer på tandemflyging.
Tandemflyger	Flyger som har kompetansebevis for tandemflyging.
Tandemflyging	Flyging der to eller flere personer flyr i samme hangglider, parallell eller speedglider.
Termikkflyging	Flyging der en utnytter termisk aktivitet (termikkbobler).
Utøver	Elev eller flyger.

7.2 Forkortelser for kompetansebevis

AHG	Kompetansebevis for akroflyging med hangglider.
APG	Kompetansebevis for akroflyging med paraglider.
DIS	Kompetansebevis for oppvisningsflyging.
DPG-H	Kompetansebevis for dropp fra annet luftfartøy.
DPG-T	Kompetansebevis for dropp fra tandem paraglider.
DPM	Kompetansebevis for droppmester.
HHI	Kompetansebevis for hjelpeinstruktør i hanggliding.
HI	Kompetansebevis for instruktør i hanggliding.
HIA	Kompetansebevis for instruktør i oppslep med hangglider.
HIH	Kompetansebevis for instruktør i motorisert hanggliding.
HIO	Kompetansebevis for instruktør i opptrekk med hangglider.

HIT	Kompetansebevis for instruktør i tandemflyging med hangglider.
OSH	Kompetansebevis for oppslep med hangglider.
OTH	Kompetansebevis for opptrekk med hangglider.
OTP	Kompetansebevis for opptrekk med paraglider.
PHG	Kompetansebevis for motorisert hanggliding.
PHI	Kompetansebevis for hjelpeinstruktør i paragliding.
PI	Kompetansebevis for instruktør i paragliding.
PIA	Kompetansebevis for instruktør i akroflyging med paraglider.
PIO	Kompetansebevis for instruktør i opptrekk med paraglider.
PIS	Kompetansebevis for instruktør i sikkerhetskurs med paraglider.
PIT	Kompetansebevis for instruktør i tandemflyging med paraglider.
PP2	Kompetansebevis for bakke- og høydeglding, som beskrevet i utdanningsprogrammet for paragliding.
PP3	Kompetansebevis for flyging i lett løft, som beskrevet i utdanningsprogrammet for paragliding.
PP4	Kompetansebevis for flyging i avansert løft, som beskrevet i utdanningsprogrammet for paragliding.
PP5	Kompetansebevis for distanse og konkurranseflyging, som beskrevet i utdanningsprogrammet for paragliding.
PP5-A	Kompetansebevis for akrokonkurranse, som beskrevet i utdanningsprogrammet for paragliding.
PPG3	Kompetansebevis for lokal flyging med motor og fotstart, som beskrevet i utdanningsprogrammet for motorisert paragliding.
PPG4	Kompetansebevis for distanseflyging med motor og fotstart, som beskrevet i utdanningsprogrammet for motorisert paragliding.
PPG5	Kompetansebevis for tandemflyging med motor og fotstart, som beskrevet i utdanningsprogrammet for motorisert paragliding.
PPHI	Kompetansebevis for hjelpeinstruktør i motorisert paragliding med fotstart.
PPI	Kompetansebevis for instruktør i motorisert paragliding med fotstart.
PPIA	Kompetansebevis for instruktør i akroflyging med motorisert paraglider.
PPIT	Kompetansebevis for instruktør i tandemflyging med motorisert paraglider og fotstart.

PPT3	Kompetansebevis for lokal flyging med paratrike, som beskrevet i utdanningsprogrammet for motorisert paragliding.
PPT4	Kompetansebevis for distanseflyging med paratrike, som beskrevet i utdanningsprogrammet for motorisert paragliding.
PPT5	Kompetansebevis for tandemflyging med paratrike, som beskrevet i utdanningsprogrammet for motorisert paragliding.
PTHI	Kompetansebevis for hjelpeinstruktør i paratrike.
PTI	Kompetansebevis for instruktør i paratrike.
PTIT	Kompetansebevis for instruktør i tandemflyging med paratrike
SHI	Kompetansebevis for hjelpeinstruktør i speedgliding.
SI	Kompetansebevis for instruktør i speedgliding.
SIAM	Kompetansebevis for instruktør i avanserte manøvrer med speedglider.
SP2	Kompetansebevis for bakke- og høydegliding, som beskrevet i utdanningsprogrammet for hanggliding.
SP3	Kompetansebevis for flyging i lett løft, som beskrevet i utdanningsprogrammet for hanggliding.
SP4	Kompetansebevis for flyging i avansert løft, som beskrevet i utdanningsprogrammet for hanggliding.
SP5	Kompetansebevis for distanse og konkurranseflyging, som beskrevet i utdanningsprogrammet for hanggliding.
SPG2	Kompetansebevis for bakke- og høydegliding, som beskrevet i utdanningsprogrammet for speedgliding.
SPG3	Kompetansebevis for lett speedgliding, som beskrevet i utdanningsprogrammet for speedgliding.
SPG4	Kompetansebevis for avansert speedgliding, som beskrevet i utdanningsprogrammet for speedgliding.
SPG5	Kompetansebevis for konkurranseflyging, som beskrevet i utdanningsprogrammet for speedgliding.
TH	Kompetansebevis for tandemflyging med hangglider.
TP	Kompetansebevis for tandemflyging med paraglider.
TSPG	Kompetansebevis for tandemflyging med speedglider.